Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 29 (1575) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 20 ЛІПЕНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

Сяброўская размова Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова і Першага сакратара ЦК ПАРП В. Ярузэльскага са шліфавальшчыкам С. Вішнеўскім 1 ліпеня 1986 г. у Прадпрыемстве дакладных вырабаў імя К. Сьвярчэўскага ў Варшаве. Фота — Д. Квяткоўская. ЦАФ.

Гамех — гэта Гайнаўскае прадпрыемства станкавай прамысловасці лясніцтва, якое ў Гайнаўцы па традыцыі ўсё яшчэ называюць „Гаймахлес". Разам з Прадпрыемствам сухой перапрацоўкі драўніны, званым звычайна „хімічнай" і Дрэваапрацоўчым камбінатам, які разросся з даўнейшай лесапільні, вызначаюць рабочы характар гэтага падпушчанскага горада. Усе тры прамысловыя прадпрыемствы сваю радаслоўную вядуць з Белавежскай пушчы. Толькі „Гамех" з іх наймалодшы і заўсёды аставаўся неяк у цяньку сваіх прамысловых веліканаў-суседзяў.

Ляшчэ нямецкія захопнікі ў час I сусветнай вайны, каб аблегчыць сабе варварскую эксплуатацыю ляснога багацця, праклалі ў Белавежскай пушчы разбудаваную сетку вузкакалейкі. Для рамонту яе спатрэбілася майстэрня. Пад канец 1951 года, значыць 35 гадоў таму назад, з гэтай вузкачыгуначнай майстэрні выдзеліўся цэх, у якім амаль саматужным спосабам пачалі рабіць розныя прылады і абсталяванні для патрэб лясной прамысловасці.

*

Праходзіў час, мяняліся патрэбы і разрастаўся „Гаймахлес".

— Цяпер мы карыстаемся фірмовай назвай **„Гамех"**, — сцвярджае дырэктар, інж. Тадэуш Шаняўскі, які ўжо дзесяты год кіруе звыш паўтысячным калектывам гэтага прадпрыемства. Ён — радавіты варшавянін, а ў Гайнаўку завандраваў цераз адно прадпрыемства падобнага тыпу ў Ольштынскім ваяводстве.

— Але цяпер я адчуваю сябе ўжо паўнапраўным і сапраўдным гайнавянінам, — рашуча сцвярджае прапаўнальна малады яшчэ гадамі дырэктар.

Яго памочнікам па тэхнічных справах з'яўляецца інжынер Мікалай Ваўрэшук, а за эканоміку прадпрыемства нясе тут адказнасць магістр Анатоль Ахрыцюк. Пад яго апеку галоўны дырэктар якраз і перадаў мяне. Твар пана Анатолія адразу выдаўся мне вельмі знаёмы. Напэўна, падумаў я, сустракаліся мы недзе разам, калі я бываў у асяроддзі гайнаўскага беларускага актыву. І гэта праўда. Анатоль Ахрыцюк выводзіцца з вёскі Скупава, што каля Нараўкі. У 1967 годзе закончыў Гайнаўскі ліцэй з беларускай мовай навучання, затым папаўняў свае веды на эканамічным аддзяленні Люблінскага універсітэта і пасля дзесяцігадовага прабывання ў Ломжы вярнуўся ў свае родныя мясціны, спярша як галоўны спецыяліст у „Гамеху", а затым даверылі яму пасаду намесніка дырэктара па эканамічных справах.

Пры суровых умовах гаспадарчай рэформы, калі кожнае прадпрыемства можа разлічваць толькі і выключна на свае сілы і магчымасці, роля эканамічнага дырэктара асабліва важная і адказная.

— Бачыце, неяк спраўляемся, — сцвярджае дырэктар Ахрыцюк. — Банкруцтва пакуль што нам не пагражае, хаця клопатаў з нармальнай, планава наладжанай, працай маем хаця адбаўляй! Вынікае гэта перш за ўсё з нерытмічных паставак неабходных нам матэрыялаў і рознага тыпу дэталяў. Адным словам, падводзіць славутая кааперацыя. А калі хтосьці нас падводзіць, тады і мы ў адносінах да

(Працяг на стар. 3)

У ГОНАР З'ЕЗДА

Ад пачатку бягучага года ў грамадскім жыцці нашай краіны адчуваўся канструктыўны зрух: ПАРП рыхтавалася да свайго чарговага з'езда, і гэтая падзея глыбока пранікла ва ўсе галіны нашага жыцця. Палітычная, арганізуючая і кіруючая роля партыі адабрэцца пераважнай большасцю насельніцтва нашай краіны, у тым ліку і намі, беларусамі. Аб гэтым сведчыць многа падзей, між іншымі і той факт, што для ўшанавання X з'езда ПАРП жыхары Беласточчыны масава прыступілі да грамадскіх пачынаў.

Вось, напрыклад, па ініцыятыве Гмінная камітэта ПАРП у Міхалове, які ўзначальваецца Тадэушам Брадзінскім, 6 мая было пасаджана 1 га лесу. У гэтых працах удзельнічала 50 асоб і вартасць яе ляснікі ацанілі на 10 тыс. зл.

31 мая грамадскі пачын у Міхалоўскай гміне спалучаны быў з фэстынам. Адбываўся ён непадалёк Залешанаў і Ялоўкі. 130 чалавек добра папрацавалі пры карчаванні земельных угоддзяў. Сяляне выкарыстоўвалі ў пачыне ўласныя трактары, вазы і іншыя прылады.

З набліжэннем партыйнага з'езда грамадская актыўнасць насельніцтва павышалася. У штодзённай нармальнай працы пачала адчувацца своеасаблівая адметнасць, святочнасць.

*

У гонар X з'езда ПАРП у Дубяжыне (гміна Бельск Падляшскі) у першым паўгоддзі школьнікі (67 асоб) са сваімі бацькамі выканалі грамадскія працы на суму 188 тысяч злотых. Прывезлі на школьны пляц пад аздобныя насаджэнні 187 вазоў зямлі, уклалі 623 панельных блокаў пры ходніку, пасадзілі 1123 штук дрэўцаў, ружаў і іншых аздобных кустоў.

Школа сваімі грамадскімі сіламі прыступіла да пабудовы спартыўнай пляцоўкі, якая займае 500 кв. метраў. Будзе там месца для іграў у баскетбол, футбол, валейбол, бегавая да-

(Працяг на стар. 2)

УВАГА: ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ — РАСКЛАД АЎТОБУСАЎ ПКС З ГАЙНАЎКІ

(Працяг са стар. 1)

У гонар з'езда

рожка і іншыя спартыўныя аб'екты.

Вартасць гэтых прац ацэнена спецыялістамі на амаль 64 тыс. зл.

Па ініцыятыве дырэктара школы Янкі Сулімы настаўнікі і тэхнічныя працаўнікі 26 чэрвеня і 1 ліпеня памалявалі падлогу калідора школы паверхняй у 120 кв. метраў. 1 ліпеня школьнікі і настаўнікі парадкавалі спартыўную пляцоўку.

*

30 чэрвеня адбыўся з'ездаўскі пачын у Рыбалах (гміна Заблудаў). Члены сельскагаспадарчага кааператыва выконвалі канцавыя работы пры будынку мяшальні пашаў і працавалі на птушкаферме. У чыне ўдзельнічала 110 чалавек, а ўся работа ацэнена на 400 тыс. зл.

*

Больш як 200 чыгуначнікаў у Чаромсе ў гонар з'езда 30 чэрвеня працавала пры падрыхтоўцы пляцу пад пабудову новага чыгуначнага вакзала, пабудове стадыёна для спартыўнага клуба чыгуначнікаў, выканчванні сучаснага сацыяльнага аб'екта ў паравозным дэпо, у гэтым будынку будзе гасцініца, сталовая, зала для заняткаў, а таксама іншыя памяшканні.

*

У гонар з'езда аб'яднанне сельскагаспадарчых гурткоў Беластоцкага ваяводства выступіла з ініцыятываю арганізавання грамадскіх пачынаў, вартасць якіх складзе суму 250 мільёнаў злотых. Будзе гэта дадатковая сельскагаспадарчая і warштатная прадукцыя, паслугі, працы пры будове і рамонце дарог, школ, прадшколляў, святліцаў, водаправодаў і спартыўных пляцовак.

*

У Беластоцкім тэкстыльным камбінаце „Фасты" прадстаўнік якога ў асобе сакратара пярвічнай партыйнай арганізацыі, передавой перамотчыцы — Нэлы Пурымскай быў дэлегатам найвышэйшага партыйнага форума, у з'ездаўскім пачыне ўдзельнічала 2 тысячы чалавек. Вартасць іхняй грамадскай працы ацэнена на 700 тысяч злотых.

Трэба падкрэсліць і тое, што ў „Фастах" ад пачатку бягучага года, года з'езда партыі, відаць вялікі працоўны ўздым. Ад 1 студзеня да 1 ліпеня выпрадукавалі там і даставілі краявым і замежным заказчыкам 27.150 тысяч квадратных метраў тканін, вартасць якіх складае суму амаль 8 мільярдаў 500 мільёнаў злотых.

У мінулым паўгоддзі ў камбінаце значна павялічыўся прырост прадукцыі, панізіліся кошты вытворчасці, павялічыўся прыбытак.

*

Сямяціцкі калектыў фруктова-агароднiннага прадпрыемства „Гортэкс" з нагоды з'езда абавязаўся грамадскім пачынам працаваць дадаткова 11.600 гадзін. У сезон збору трускалак, памідораў і іншай садавіны і агароднiны вялікай справай з'яўляецца такая дадатковая праца. Гэта значна дапамога пазбегчы затрат, псавання такой далікатнай і каштоўнай сыравіны.

*

Беластоцкая фабрыка мэбляў у гонар з'езда выканала грамадскім пачынам працы вартасцю 7 мільёнаў злотых. І з гэтымі абавязацельствамі ўправілася яна да адкрыцця X з'езда.

*

З'ездаўская атмасфера ўнесла моцны працоўны імпульс ва ўсе працоўныя калектывы нашага рэгіёна, як і ўсяе краіны. (мх)

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

У БЮРО ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

Бюро ЦК КПБ на чарговым пасяджэнні разгледзела праект Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на 1986-1990 гады. Планам прадугледжана павелічэнне нацыянальнага даходу рэспублікі за пяцігоддзе на 26 працэнтаў.

Прадугледжана значна павялічыць выпуск прадукцыі ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі рэспублікі, павысіць яе тэхнічны ўзровень і якасць пры адначасовым зніжэнні матэрыяльных і працоўных затрат на вытворчасць. Намечаны меры па больш поўнаму задавальненню растучых патрэбнасцей насельніцтва ў таварах і паслугах, далейшаму ўздыму матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа.

ТРАМВАЙ ВЫХОДЗІЦЬ НА СУВЯЗЬ

Магчымасць аператыўна рэагаваць на змяненне транспартнай абстаноўкі атрымалі дыспетчары Віцебскага трамвайна-тралейбуснага ўпраўлення. Укараненне комплексу радыёстанцый нізавой сувязі дазволіла да мінімуму скараціць прастоі транспарту на лініях пры нечаканых паломках, тэхнічных непаладках. Забяспечана высокая дакладнасць захавання графіка руху, эканамічнасць і рытмічнасць перавозак пасажыраў, асабліва ў гадзіны „пік".

Агульная працягласць дзесяці трамвайных і трох тралейбусных маршрутаў у Віцебску набліжаецца да 100 кіламетраў. Штодзённа на іх працуюць больш за 120 трамваяў і 40 тралейбусаў. За год амаль 80 мільёнаў віцьбічан і гасцей горада карыстаюцца паслугамі гэтых відаў транспарту. Пры такой загружанасці каардынацыя службы руху — рашаючае звяно ў рацыянальным карыстанні гарадскога транспарту.

Надзейная радыёсувязь сёння памагае ў рабоце вадзіцелям тралейбусаў і кожнаму трэцяму вагонаважатаму. Поўнае радзіраванне рухомага саставу завершыцца ў бягучай пяцігодцы.

КАШТОЎНЫ ПРЭПАРАТ

Вялікую выгаду абяцае свінагадоўчым гаспадаркам стымулятар росту жывёл — премікс, прамысловы выпуск якога ўпершыню асвоены ў спецыялізаваным цэху комплексу па вырошчванню і адкорму свіней саўгаса „Цепліводы" Баранавіцкага раёна.

Вытворчасць промiксу на аснове малочнай сыроваткі наладжана ў садружнасці з вучонымі Інстытута мікрабіялогіі АН БССР. У інстытуце прайшлі падрыхтоўку спецыялісты комплексу. Узбагачаная дражджавым бялком і вітамінамі, дабаўка ўтрымлівае унікальны набор біялагічна актыўных рэчываў. У параўнанні са звычайнай сыроваткай, якая раней выкарыстоўвалася ў рацыёне жывёл, промікс утрымлівае бялка амаль у тры разы больш, амінакіслот — у 2,4 раза. Значна ўзрастаюць сярэднесутачныя прыбаўленні ў вазе па вырошчванні і адкорме свіней. За той жа перыяд утрымання кожная жывёліна дадаткова прыбаўляе ў вазе на 18-20 кілаграмаў. А затраты кармоў на цэнтнер прыбаўлення ў вазе зніжаюцца на адну чвэрць.

ПРА БЕЛАВЕЖСКУЮ ПУШЧУ

Пра пушчу напісаны раманы, складзены вершы і песні. Каля дзвюх тысяч навуковых і навукова-папулярных артыкулаў, нарысаў, брашур і кніг апублікаваны аб запаведным кутку Беларусі.

Аб усім гэтым можна даведацца з кнігі, якая нядаўна выйшла ў свет, — „Белавежская пушча. Анатаваны бібліяграфічны паказальнік айчыннай літаратуры". Выпусціла яе выдавецтва „Ураджай", аўтары — старэйшы супрацоўнікі запаведніка М. Кавалькоў, С. Балюк, М. Будніченка. У кнізе даецца анатаваны паказальнік літаратуры, пачынаючы з 1835 года. Такім чынам, сёння можна адзначыць своеасаблівы 150-гадовы юбілей выхаду ў свет першай публікацыі аб Белавежскай пушчы. У кнізе ёсць імянны і тэматычны паказальнікі. У апошнім — публікацыі па наступных раздзелах: агульныя звесткі пра пушчу, прыродныя ўмовы, расліны і жывёльны свет, паляванне, навукова-даследчая работа, музей прыроды, пушча ў літаратуры і мастацтве.

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ — ПАЛІТЫЧНЫЯ ЗАБОЙСТВЫ

Англійская газета „Обсервер" апублікавала артыкул наступнага зместу:

Шведскія ўлады лічаць, што чылійскі рэжым мае дачыненне да забойства прэм'ер-міністра Улафа Пальме. Адна з высокапастаўленых шведскіх службовых асоб паведаміла, што ўрадавыя інстанцыі вядуць актыўнае расследаванне чылійскага „звяна". Ключавой фігурай у гэтай справе, на думку шведскай крыніцы, можа быць амерыканец Майкл Таунлі, які арганізаваў забойства Арланда Летальера, лідэра чылійскай апазіцыі, у 1976 годзе ў Вашынгтоне. Вядома, што пінач эўтаўская сакрэтная паліцыя звыш дзесяці год вынашвала планы забойства У. Пальме, які быў адкрытым, энергічным і ўплывовым праціўнікам чылійскага рэжыму. Шведскі бок мае доказ таго, што чылійская ахранка, вядомая пад назвай ДІНА, упершыню дала загад забойства Пальме ў 1975 годзе. Тады Таунлі і заключыў кантракт на забойства шведскага прэм'ер-міністра, паведамляе адзін з удзельнікаў расследавання, якое вядзе шведская паліцыя. Забойца атрымліваў грошы ад ДІНА і падтрымліваў кантакты з ЦРУ.

Таунлі нарадзіўся ў штаце Айова, потым ва ўзросце 14 год разам з сям'ёй пераехаў у Чылі ў 1957 годзе. Ён стаў фанатычным прыхільнікам правых у час прэзідэнцтва Сальвадора Альендэ ў 1970-1973 гадах. Пасля перавароту і прыходу да ўлады Пiначэта на Таунлі выпаў выбар чылійскай ахранкі як на аднаго з выканаўцаў тэрору і забойстваў. Летам 1975 года яго паслалі ў Еўропу, дзе ён наладзіў сувязі з тэрарыстычнымі правымі групоўкамі. З дапамогай італьянскіх тэрарыстаў ён здзейсніў замах на Бернарда Лейтана, аднаго з лідэраў дэмахрысціянскай апазіцыі чылійскай дыктатуры. У Лейтана, таксама як і ў Пальме, стралялі на вуліцы, але ён выжыў. У 1976 годзе Таунлі залажыў дынаміт у аўтамабіль Летальера, былога пасла Чылі ў ЗША. У выніку выбуху, які прагрымеў у самым цэнтры дыпламатычнага квартала ў Вашынгтоне, загінулі Летальер і амерыканка Роні Мафіт. Пасля гэтага забойства Таунлі вярнуўся ў Чылі, але па патрабаванню амерыканцаў быў вернуты ў ЗША і аддадзены пад суд. Ён прызнаўся ва ўчыненым і назваў імя трох саўдзельнікаў — кубінцаў з членаў контррэвалюцыйных груповак у замену на тое, што прыгавор абмяжуецца дзесяццю гадамі зняволення. Таунлі прызнаецца амерыканцам, што ДІНА двойчы загадвала яму пакончыць з Пальме ў час яго паездах за мяжу, аднак тады ён не патрапіў гэта зрабіць. Зараз Таунлі ўмоўна вызвалены і пасля памілавання праз некалькі месяцаў канчаткова апыніцца на свабодзе. Урад ЗША выдаў яму новае пасведчанне асобы і новыя дакументы. Таунлі, мяркуючы па інфармацыі, якую мае ФБР, мае намер прапанаваць сваё ўменне і свой вопыт нікарагуанскім „контрас". У Швецыі мяркуюць, што Таунлі не абавязкова павінен быў асабіста, фізічна прымаць удзел у замаху на Пальме. У забойстве, па дадзеных шведскай паліцыі, падазраюцца каля сарака чалавек. Некалькі з іх знаходзяцца пад асаблівым падазрэннем. „Я не гатовы гаварыць канкрэтна аб кім-небудзь з іх, але мы не выключаем магчымасці замежнага загавору ў сувязі з гэтым забойствам", — адзначыў прадстаўнік шведскай паліцыі.

ФЭСТЫН У ЛІТВІНАВІЧАХ

У Літвінавічах ёсць адзін такі дзень у годзе, у які прыбывае сюды многа людзей не толькі з суседніх вёсак. Таксама шмат жыхароў большых і меншых гарадоў наведваюцца ў свой родны кут, гасцяць у сваіх родзічаў.

Гэтак бывае на Тройцу. Тады ў Літвінавічах праходзіць беларускі народны фэстын. На ім можна пачуць на беларускай мове даклад аб нашых справах, роднае мастацкае слова, музыку і песню. Так тут вядзецца болей за 20 год.

Так было і сёлета, 22 чэрвеня. Гурткі БГКТ і ЗСЛ у Літвінавічах (у іх амаль што тыя самыя людзі) пры падтрымцы і дапамозе сваіх інстанцый, мясцовых палітычных і адміністрацыйных улад, гэтак падрыхтавалі ўрачыстасць, што сталася яна вялікай культурнай падзеяй у гэтым раёне.

Вёску ўпрыгожылі сцягі. Пры клубе стала сцэна. На пляцы і вуліцы размясціліся ларкі з цацкамі і ласункамі. Нурэцкі ГС забяспечыў удзельнікаў фэстыну напіткамі, кэфірам, булкамі, пячэннем і іншымі харчавымі прадуктамі. А калі сталі збірацца людзі, пачуліся беларускія мелодыі.

На фэстын прыбылі: старшыня гміннай рады і адначасова сакратар КГ ПАРП Тадэўш Ваўжыняк, начальнік гміны Пётр Кавалевіч, дырэктар ГОК Ірэна Клёнэк, прэзас СКР Ян Жураўскі — усе яны з Нурца, а таксама старшыня Сямяціцкага аддзела БГКТ Мікалай Касцюк, інспектар ГП Міхась Вішанка, старшыня гуртка ЗСЛ у Літвінавічах Анатоль Ляўчук, начальнік пункта здачы нафты ў Адамаве Любамір Канстанцінавіч Буняк.

Адкрыў урачыстасць прэзас гміннага праўлення ЗСЛ у Нурцы Сяргей Путка, які, між іншым, згадаў аб тым, што фэстын прысвечаны XXX гадавіне БГКТ і святкаванню Дня селяніна. Затым намеснік старшыні ГП Янка Зенюк з нагоды юбілею беларускай арганізацыі ўручыў Ганаровыя граматы заслужаным дзеячам Беларускага таварыства: Уладзіміру Баранчуку, Яўгену Іванюку, Анатолю Леўчуку і Анатолю Хурсовічу.

Сакратар ГП БГКТ Віталі Луба выступіў з дакладам аб дасягненнях нашай арганізацыі за мінулыя 30 год і далейшых заданнях БГКТ.

Затым месца на сцэне занялі самадзейнікі пачатковай школы у Вульцы Нурэцкай. У іх рэпертуары былі песні і п'еса Алеся Барскага „Гарадскія госці". Вельмі добра падрыхтавала школьнікаў Элеанора Баран, настаўніца беларускай мовы ў Вольцы Нурэцкай.

Пасля запаланілі прысутных сваім спевам харысты з Гарадка з Юркам Налівайкам і з Беластока — абодвума калектывамі кіруе Сцяпан Копа.

Мастацкая частка была вельмі багатая. Усім яна падабалася.

Намеснік старшыні ГП Янка Зенюк уручае Ганаровыя граматы для дзеячоў БГКТ.

З кім я толькі не размаўляў, усе выказвалі сардэчную падзяку самадзейнікам і арганізатарам гэтай урачыстасці. Прыбыўшыя з аддеглых мясцовасцей гаварылі, што яны прыязджалі і надалей будуць прыязджаць на беларускі фэст у Літвінавічы. Вось, напрыклад, Васіль Мішчук жыве ў Варшаве, а Валянціна Тыхонюк са сваёй сям'ёй — у Беластоку. Яны на фэстын у Літвінавічах прыехалі спецыяльна, для душы, гэта значыць, каб паслухаць родных песень, музыкі і мастацкага слова.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

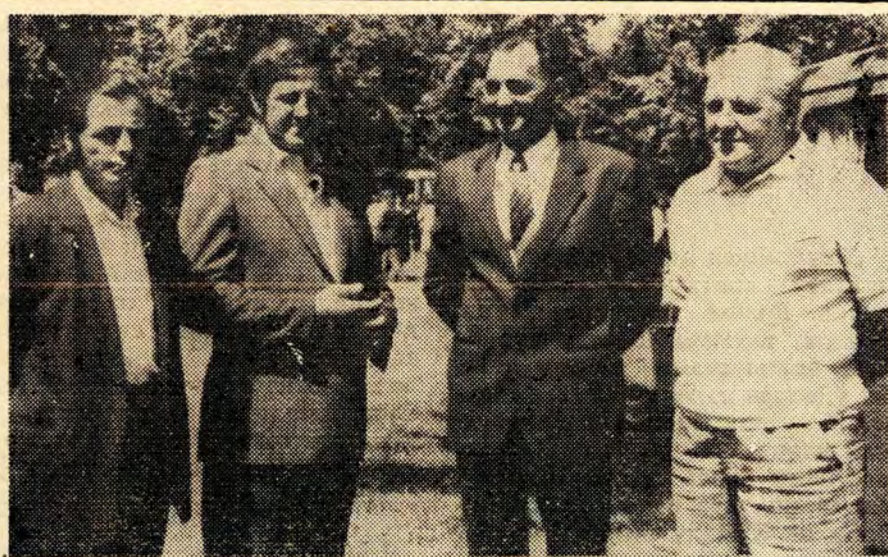

Сяляне з Мілейчыц: Васіль Тынкевіч, Святаслаў Хурсовіч, Пётр Баярскі і Уладзімір Пахвіцэвіч. Яны кажуць, што не толькі хлебам чалавек жыве, ёсць таксама і духоўныя запатрабаванні. Паводле іх такія беларускія імпрэзы вельмі патрэбныя.

Удзельнікі фэсту.

(Працяг са стар. 1)

ГАМЕХ

кагосьці іншага з'яўляемся таксама несалідным пастаўшчыком. Гэтакім чынам утвараецца ланцужок нібыта аб'ектыўных немагчымасцей...

Я не перапыняў гэтых вывадаў дырэктара, але хачу тут адзначыць, што аж адну чацвёртую частку сваёй прадукцыі Гайнаўскі „Гамех" пастаўляе за мяжу, асабліва ў ФРГ, Швецыю, Савецкі Саюз і Балгарыю. Рытмічнасць гэтых паставак з'яўляецца справай вельмі важнай.

— І калі я думаю пра X з'езд нашай партыі, — працягваў дырэктар Ахрыцюк, — дык мне здаецца, што адной з важнейшых задач на будучую пяцігодку з'яўляецца ўпарадкаванне менавіта гэтай сферы нашай нацыянальнай сацыялістычнай гаспадаркі.

Дырэктар Анатоль Ахрыцюк (справа) цікавіцца ходам пабудовы новага заводскога цэха. Побач — Рамуальд Малевіч — загадчык брыгады будаўнікоў.

*

Захацелася мне крыху бліжэй прыглядзецца да працы рабочага калектыву гэтага прадпрыемства. „Гамех" займае даволі прасторную пляцоўку. Цераз плот мяжуе ён з дрэваапрацоўчым камбінатам. Усюды тут неяк ціха і як бы бязлюдна. Проста кожны рабочы заняты сваёй справай. У адным з цэхаў бачу двух маладых рабочых. Гэта Ян Катушэўскі і Мікалай Янчук. Абодва яны — выдатныя і вопытныя спецыялісты з 13-гадовым стажам, хаця з выгляду яшчэ зусім маладыя людзі. Рыхтуюць карпусы для дрэваапрацоўчых станкоў. Гэта супольная прадукцыя з заходненямецкай фірмай „Камра". Ян Катушэўскі ездзіў у ФРГ прывучацца да гэтай працы.

— Многаму я там не навучыўся, — прызнаецца, — але пабачыў, як трэба працаваць. Там, браце мой, не пойдзеш на перакур, калі табе захочацца, як гэта ў нас бывае, а калі пойдзеш, дык найперш дулю пад нос дастанеш, а не зарплату, а пасля і ўвогуле можаш да працы не прыходзіць.

*

Дрэваапрацоўчыя станкі — навейшае дасягненне „Гамеха". Іх паказвалі нават у Вільнюсе на выстаўцы „Зроблена ў Польшчы". І адразу паступіў заказ ад савецкіх пакупнікоў на пастаўку першых 100 штук. Дырэктар Тадэуш Шаняўскі гаварыў мне, што яны разлічваюць на значнае пашырэнне гэтых паставак.

*

У іншым цэху „Гамеху" паказалі мне дзіўноснае абсталяванне, якое складаецца з дзвюх бочак: адной вялікай і другой шмат меншай, яны спалучаны металічнай канаўкай і нейкімі іншымі прыборамі і трубкамі.

— Гэта абсталяванне для спальвання ўсялякіх драўляных адпадкаў — кары, пілавення, сукоў, трэсак і іншага, — паясніў мне брыгадзір Ян Плева, родам з Ліпін, што пад Гайнаўкай, які разам са сваёй брыгадай заняты быў якраз выкананнем прататыпаў, значыць першых экземпляраў гэтага агрэгата, у якім спальванне драўніных адпадкаў адбываецца такім чынам, што найперш яны паддаюцца газіфікацыі, а згарае і дае цяпло сам газ.

— „Ніва" — першая газета, для якой гавару я аб гэтым абсталяванні, — адзначыў дырэктар Т. Шаняўскі. — Узнікла яно ў выніку супрацоўніцтва нашых спецыялістаў з адной шведскай фірмай. Выкарыстаць гэты агрэгат можна, для прыкладу, у цэнтральным абаграванні прыватных жылых дамоў

(Працяг на стар. 5)

КУПАЛЛЕ, КУПАЛЛЕ...

„Знайшоўся адзін чалавек, які захацеў кветку папараці сарваць. Дзяды адгаворвалі яго ўсяляк, тлумачылі яму, што як свет божы стаіць, нікому яшчэ не ўдалося сарваць тую кветку...“ — так баецца ў беларускай казцы. — „А на Купалу кожнаму якась сумна. Ці праўда, ці не, што баюць людзі, нібыта на Купалу правіць шабас усялякая нечысць. Лепш начаваць дома, спакайней, чым у лесе...“

Агонь не баіцца ніводнай „нечысці“. Ён прагоніць мары і зло, ён сагрэе. Ён — сімвал жыцця, зямлі і сонца. Распальвалі людзі вогнішчы ў ноч з 23 на 24 чэрвеня, у ноч паяднання дня і ночы, калі наліваецца жыццерадаснай летняй сілай плод. Нічога, што тады не спяць злыя духі і ведзьмы — павядзем карагод вакол вогнішча, пераскочым агонь наўскрыж. Праўда, карагод сучасны, у рытме полькі ці вальса, а праз агонь скачуць юнакі і дзеўкі ў світках са штучнага льну. Яны прыехалі над Нарву на механічных конях з Беластока, Бельска, Гайнаўкі, Рыбалаў, Гарадка...

Беларускія калектывы вечарам 28 чэрвеня г.г. спачатку выступілі ў навакольных вёсках. Гайнаўскі хор, пад кіраўніцтвам Аляксандра Лукашука выступіў з вялікім канцэртам у вясковым доме культуры ў Рыбалах. Беластоцкі і Гарадоцкі хоры, якімі кіруе Сцяпан Копа, спявалі ў Дарожках. Бельскія „Васілёчкі“ на чале з Сяргеем Лукашуком завіталі ў Плёскі. „Парнас“ з Янкам Морданем выступіў у Гацьках. Пасля ўсе разам з Рыбалаў кавалькадай, папярэджанай БГКТоўскай чорнай волгай, паімчаліся па мокрай дарозе над Нараў каля Войшкаў. Пад вечар разбушавалася бура: сыпаў густы дождж, зіхацелі маланкі. Гэтак было і ў мінулым годзе. Калі ўсе выйшлі на ўзгорак над рэчкай, прырода заціхла.

Цёпла. Мокрае зелле прагна сохне. Валасатае лісце маліны, з якога звіваю вяночак, сухое, пякучае, гарачае. Дыхае рэчка. Скідаю туфлі, бягу па калючай траве і пяску ўніз, да рэчкі. Вада цёплая, быццам падагрэтая...

— Гэта ад вогнішча, — жартуе Янка Целушэцкі.

Запалілі вогнішча ад вярха, каб памалей гарэла, пакуль хлопцы і дзяўчаты з „Парнаса“ пад кіраўніцтвам Янкі Морданя (сёння — у лапцях) разгорнуць перад намі гісторыю народнага свята, прыпаднясуць прыгажосць беларускага слова Янкі Купалы. „А хто там ідзе ў агромністай такой грамадзе? — Беларусы!“ Вершы пераплятаюцца песнямі. У вялікім крузе вакол высокага палымнеючага кастра стаім ціха, а водблеск агня бегае па нас, па траве, па надрэчных зарасніках, а іскры мігатлівым снапом шугаюць уверх, у чорнае неба.

Спяваем. Кожны калектыў над сваім вялікім, прыгожым вянком, на якім гараць свечкі. Жанчыны з Гарадка (з Юркам Налівайкам) прыбралі найпрыгажэйшую, светлую „летнюю“ сяброўку ў белую вопратку, у рукі далі букет зелля. Яна павядзе ў поўнач шэсце з песнямі і вянкамі на рэчку. Сочым за гэтымі вянкамі, якія ліюць трапятлівае святло на чорную спакойную ваду. На доўгую хвіліну наступае цішыня. Вяртаемся да вогнішча.

Наступае радаснае святкаванне, якое працягваецца да 3-й гадзіны. Хто як можа і ўмее спявае, танцуе, скача. Люба Гаўрылюк у белым фартусе ўзнікае то сям, то там і корміць нас то каўбаскамі, то бігосам. Усім хапіла. На доўгіх палачках шыпяць каўбаскі, чырванеюць задаволеныя абліччы...

Блякне цемра, сівее небасхіл. Каля жоўтай палавінкі месяца зіхаціць адна зорачка. За рэчкай з імглы выплываюць стагі і ўзлескі. Над вадой цягнуцца лёгкія кускі тумана. Відаць ужо палаткі турыстаў. У халоднай расе стаяць моўчкі аўтобусы. Збіраемся дахаты. Яшчэ заліць вадою астаткі вогнішча, сабраць свае пажыткі, прыбраць поле.

Праз год прыедзем сюды зноў, як прыязджалі год таму і сотні год назад, на Купалле. Запрашае нас беластоцкі гарадскі аддзел БГКТ — арганізатар адраджэння гэтых цудоўных нашых традыцый.

Міра Лукша

Колішняе Купалле. Графіка У. Петрука.

ПРА БЕЛАРУСКА-ПОЛЬСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ СУВЯЗІ

Польскае „Państwowe Wydawnictwo Naukowe“ ў 1985-6 гадах выдала двухтомны энцыклапедычны даведнік „Польская літаратура“. Ён мае паўтары тысячы старонак, дзе змешчаны матэрыялы як па актуальных праблемах польскай літаратуры, творчасці многіх пісьменнікаў, так і па тэарэтычных пытаннях яе развіцця. З яго можна даведацца і пра сувязі польскай літаратуры з рускай, беларускай, украінскай, англійскай, французскай, іншымі літаратурамі свету.

Аўтар артыкула „Польска-беларускія літаратурныя сувязі“ прафесар Мар'ян Якубец падкрэслівае, што беларуская мова паходзіць з агульнаславянскіх каранёў. Ён называе імёны такіх дзеячоў літаратуры і культуры, як Францішак Скарына, Сымон Будны, Сімяон Полацкі, расказвае пра літаратурнае жыццё на Беларусі ў пазнейшыя часы, спыняецца больш падрабязна на дзевятнаццатым стагоддзі, калі ў літаратуры працавалі Ф. Багушэвіч, В. Дунін-Марцінкевіч, У. Сыракомля, Э. Ажэшка. Звяртаецца ўвага на тое, што А. Міцкевіч ведаў і высока цаніў беларускую мову, у сваёй творчасці многа чэрпаў з беларускіх народных крыніц. Польскія філолагі таксама вывучалі беларускую мову, фальклор. Шмат увагі ў артыкуле ўдзяляецца ўзаемнаму перакладу, адлюстраванню беларускай тэматыкі ў польскай літаратуры і, наадварот, польскай — у творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Аўтар падкрэслівае, што пачэснае месца ў гісторыі польска-беларускіх літаратурных сувязей займаюць Янка Купала і Якуб Колас. Ён расказвае аб дзейнасці ўдзельнікаў рэвалюцыйнага падполля ў Заходняй Беларусі паэтаў М. Танка, П. Пестрака, В. Таўлая, М. Машары, аб іх дружбе з польскімі пісьменнікамі, якія групаваліся вакол прагрэсіўнага віленскага часопіса „Папросту“. Звяртае ўвагу аўтар і на той факт, што ў 30-я гады пры Саюзе пісьменнікаў Беларусі існавала секцыя польскіх пралетарскіх пісьменнікаў, члены якой перакладалі творы беларускай літаратуры.

Пасля другой сусветнай вайны, калі стварыліся ўмовы для сапраўднай дружбы паміж Польшчай і СССР, у галіне літаратурных сувязей, на думку аўтара, зроблена больш, чым за ўвесь папярэдні час. На Беларусі асобнымі выданнямі выйшлі творы А. Міцкевіча, Ю. Славацкага, М. Канапніцкай, Ю. Тувіма, У. Бранеўскага, анталогія польскай паэзіі і іншыя. Пераклады з польскай літаратуры змяшчаюць часопісы, газеты, штогоднік „Далягляды“. Прэса друкуе мноства матэрыялаў аб жыцці ў Польшчы. Польская тэматыка знаходзіць адлюстраванне ў творах беларускіх пісьменнікаў. У Навагрудку адкрыты музей Адама Міцкевіча.

У артыкуле таксама расказваецца пра тое, што зроблена ў сацыялістычнай Польшчы для папулярызацыі беларускай літаратуры. Названы перакладзеныя на польскую мову кнігі Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапівы, М. Танка, В. Быкава, І. Шамякіна, „Я з вогненнай вёскі...“ А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка, анталогія беларускай паэзіі, зборнік апавяданняў „Мае мядзведзі“. Адзначана роля Лодзінскага выдавецтва ў выпуску твораў беларускіх пісьменнікаў. Названы таксама імёны найбольш актыўных перакладчыкаў і даследчыкаў беларускай літаратуры ў братняй краіне і выданні, у якіх змяшчаюцца матэрыялы пра польска-беларускія літаратурныя сувязі, пра творчасць асобных пісьменнікаў. Вывучэннем беларускай літаратуры і польска-беларускіх сувязей займаюцца ў Інстытуце славяназнаўства Польскай акадэміі навук, на Кафедры беларускай філалогіі ў Варшаўскім універсітэце, у іншых універсітэтах. На Беласточчыне працуе група мясцовых беларускіх літаратараў.

Асобныя даведкі прысвечаны як польскім, так і тым замежным пісьменнікам, чыя творчасць звязана з польскай літаратурай, з польскай тэматыкай. З беларускіх пісьменнікаў у выданне ўключаны Максім Танк і Янка Брыль. Пра паэзію М. Танка, у прыватнасці, сказана, што яна наватарская, па зместу сацыяльная і нацыянальная, ахоплівае шырокую этычна-філасофскую праблематыку і займае вядучае месца ў беларускай літаратуры. У даведцы падкрэслена, што паэт — вялікі прыхільнік беларуска-польскага супрацоўніцтва. Названы выданні твораў М. Танка ў Польшчы і адзначана яго перакладчыцкая дзейнасць.

У даведцы, прысвечанай Янку Брылю, гаворыцца, што тэматыка яго творчасці цесна звязана з жыццём Заходняй Беларусі. На пісьменніка мелі ўплыў польскія літаратурныя традыцыі, польскія матывы выступаюць у многіх яго творах. Таксама адзначаны пераклады Я. Брылем твораў польскіх літаратараў і названы кнігі пісьменніка, якія выйшлі ў братняй краіне.

Уключылі і даведкі пра Сцяпана Александровіча, Валянціну Гапаву, Уладзіміра Казбярука, Алега Лойку, Адама Мальдзіса, якія многія свае публікацыі прысвяцілі польскай літаратуры, братнім узаемасувязям.

Змешчаныя ў энцыклапедычным даведніку матэрыялы даюць сканцэнтраваны малюнак гісторыі беларуска-польскіх літаратурных сувязей, іх пашырэння на сучасным этапе.

Аляксей Гардзіцкі
„Голас Радзімы“

„Парнас“ у Вольцы Нурэцкай

Наш тэатр „Парнас“, які працуе пры Доме культуры ў Бельску, адбыў сваю першую творчую паездку. Было гэта ў часе Дзён культуры ў Сямяцічах. Субота, 17 мая, была Днём беларускай культуры. Тут людзі не ведаюць жывога беларускага слова, настрой у тутэйшым Доме культуры не вельмі каб спрыяў гэтаму слову са сцэны.

З Сямяціч „парнасісты“ паехалі ў Вольку Нурэцкую. Ужо ў сустрэчнай вёсцы Тымянка мы бачылі аб'явы пра выступленне нашага тэатра „Парнас“. Але ў Вольцы Нурэцкай ніхто іх спецыяльна не чакаў, нікога і нідзе не было відаць. Сама вёска спадабалася мне, добра ўбудаваная і з акуратнымі платамі. Людзі чытаюць „Ніву“, сваіх дзяцей пасылаюць на ўрокі беларускай мовы ў школе, а вучыць іх Элеанора Баран.

Нашы хлопцы пераапрануліся, і Мікалай Фіёнік з гармонікам прайшоўся па вясковай вуліцы са спевам беларускім.

Тым часам я пацікавіўся нурэцкім клубам. Яго гаспадыня — Марыя Парфенюк, ужо дзевяты год. Памяшканне надта занядбанае, на сценах аблезлая фарба, ГС у Нурцы-станцыі, відаць, забыўся пра тое, што ў яго ёсць гэты клуб, і што трэба ж яго рамантаваць, пахадзіць каля яго. Крэслы паніпчаныя, хто хацеў, той і адвінчваў ад іх, што яму спатрэбілася якраз. Каля гэтага клуба няма, таксама, санітарыята, у што мне спачатку ажно не хацелася верыць (людзі, у якім мы стагоддзі жывем!?). Ёсць затое спартыўная пляцоўка, так званае „баіска“, існуе і гурток ЛьЗС. Аднак гэтае „баіска“ ў такім марным стане, што аж жаль бярэ глядзець на яго, і на выгнілы плот, і на яшчэ нейкую руіну, што побач.

Падумалася мне: нуўжо тут не бываюць агульныя сходы народу, і нуўжо ніхто не заўважае тутэйшых трагічных умоў для культурнай ці спартыўнай работы? А праца гаспадыні клуба зводзіцца да пару гадзін продажу чагосьці кліентам. І пайшла яна сабе дахаты. Чаму не паспрабаваць прыхіліць моладзь да культуры, каб нешта цікавае пачалося ў нурэцкім клубе? Пагльблянецца дэмаралізацыя гарэлкай. Нават той тэлевізар ужо так доўга стаіць сапсаваны, што аж павуціннем аброс!

...Наш тэатр „Парнас“ пачаў сваё выступленне каля васьмі гадзін вечара. Народу на тое выступленне сыйшлося поўна. Людзі не ведаюць тут беларускай літаратуры, беларускіх вершаў; ім давай песні. Аднак зацікавіліся яны памалу „Парнасам“, асабліва сатырычнымі вершамі, сцэнкамі. На заканчэнне зноў папрасілі, каб сцявацъ ім.

Вярнуліся мы дадому, у свой Бельск, позна ноччу. І мне ўсю дарогу думалася пра тое, што арганізацыя БГКТ у Сямяцічах павінна ладзіць больш падобных мастацкіх выступленняў у тым рэгіёне. Людзі добра слухаюць беларускае слова, людзі хочуць беларускага слова, яны як бы чакаюць яго. Вось такая мая просьба да сямяціцкіх дзеячоў на беларускай ніве.

Андрэй Гаўрылюк

КВЕТКАВЫЯ АГАРОДЧЫКІ НА СТАРТ!

Беласток мае свой конкурс на найпрыгажэйшы балкон, а Белавежа конкурс на найпрыгажэйшы агародчык з кветкамі, з тым, што ў бягучым годзе ён пашыраны таксама на ўсё акружэнне агародчыка. Мэтай белавежскага конкурсу з'яўляецца распрапагандаванне сярод жыхароў гміны патрэбы пастаяннага ўтрымоўвання свайго акружэння ў прыгожым, эстэтычным выглядзе. Карысць з гэтага, вядома, не толькі самым жыхарам, але і наведваючым Белавежу турыстам і экскурсантам.

Белавежскі конкурс працягваецца. У ім могуць прымаць удзел усе жыхары гміны, у якіх ёсць агародчык з кветкамі. Спецыяльная камісія, створаная пры Гміннай управе, некалькі разоў на працягу цэлага лета будзе аглядаць як агародчыкі, так і іх акружэнне і выстаўляць ацэнкі. З кожнай люстрацыі будзе зроблены здымак і потым паказаны ў вітрынах Гміннага цэнтра культуры. Уласнікі агародчыкаў мусяць памятаць, што кветкі ў іх павінны расці ад вясны да восені і што агародчыкі трэба абавязкова пастаянна ачышчаць ад пустазелля і наогул даглядаць. На найбольш старанлівых чакаюць грашовыя ўзнагароды і ганаровыя граматы. За занятае І месца прызначаецца 5 тыс. зл., ІІ месца — 4 тыс. зл. і ІІІ месца — 3 тыс. зл. Апрача таго прадбачваецца 15 узнагарод па 2 тыс. зл і 18 па 1 тыс. зл.

Што ж, белавежцам нічога іншага не астаецца, як толькі прыступаць да конкурсу. Жадаем поспеху!

П. Байко

Ад рэдакцыі. *Варта, каб таксама іншыя гмінныя ўправы і асяродкі культуры ўзялі прыклад з Белавежы і пасадзейнічалі расквечанню нашай роднай Беласточчыны.*

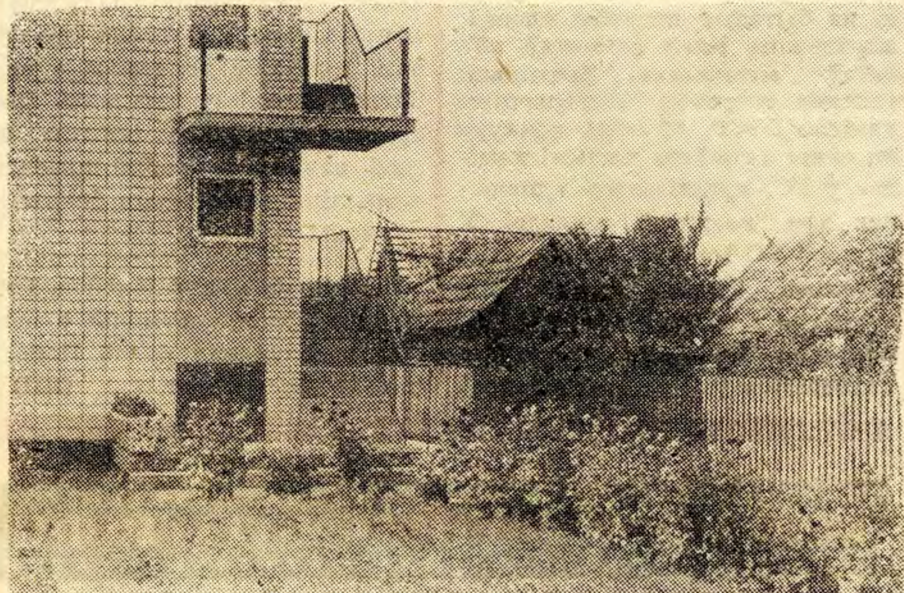

Белавежскія кантрасты. Фота А. Дамашэвіча

(Працяг са стар. 3)

ГАМЕХ

*

Шмат яшчэ чаго цікавага я пабачыў і даведаўся ў Гайнаўскім „Гамеху“. Сакратар заводской партыйнай арганізацыі Ян Аверчук і старшыня праўлення прафсаюзаў Мікалай Устынюк расказвалі мне аб шматлікіх грамадскіх пачынах рабочага калектыву, аб яго надзённых патрэбах (кватэры, адпачынак і іншыя), якія не заўсёды можна задаволіць, бачыў я новы цэх, які будуецца ў тым прадпрыемстве, і на аснове ўсяго гэтага склалася ў мяне ўражанне, што ў Гайнаўскага „Гамеху“ ёсць можа не ружовая, але добра абяспечаная будучыня, якая перш за ўсё засноўваецца на руплівай, салідной працы рабочых.

...А вось пасля маёй пабыўкі ў „Гамеху“ даведаўся я, што там заснавалі завадскі гурток БГКТ. Гэта, бадай што, адзіны гурток Беларускага таварыства ў прамысловым прадпрыемстве.

Віктар Рудчык
фота аўтара

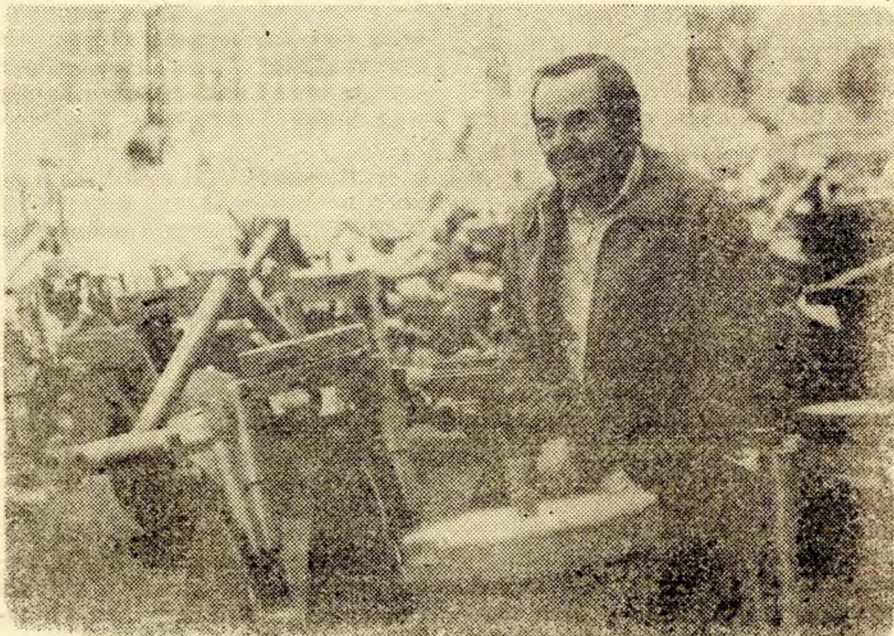

Ян Раманюк ужо 17-ы год працуе ў Гайнаўскім „Гамеху“ і займаецца прадажай вырабаў гэтага прадпрыемства. На здымку бачым яго сярод талеркавых плугоў, падрыхтаваных да адпраўкі.

ЦІ МОГУЦЬ АДКРЫЦЬ

Усім вядома, што цяпер у Польшчы паўстаюць паланійныя прадпрыемствы, якія шырока разгортваюць сваю дзейнасць.

Звяртаюся я да цябе, „Ніва“ каб ты адказала: ці могуць адкрываць у Польшчы паланійныя прадпрыемствы беларусы, якія калісьці жылі ў Польшчы і выбылі за граніцу з розных прычын, адны ў пошуках працы, другіх раскінуў лёс па цэлым свеце падчас другой сусветнай вайны і цяпер іх можна знайсці на ўсіх кантынентах нашай зямлі. Да іх даходзіць наша „Ніва“, няхай яны ведаюць аб гэтым.

Прашу цябе шчыра, „Ніва“ пастарайся аб усім гэтым напісаць як найхутчэй. Буду шчыра ўдзячны.

М. Лук'янюк

Рамяство ў Народнай Польшчы могуць выконваць асобы фізічныя або праўныя, якія пражываюць за граніцай і не з'яўляюцца польскімі грамадзянамі і то незалежна ад іх нацыянальнасці. Яны павінны на гэта атрымаць дазвол мясцовай дзяржаўнай адміністрацыі, дзе яны намераны арганізаваць сваё прадпрыемства.

Юрыст

Бібліяграфічны куточак

М.М. Пикулик, **Земноводные Белоруссии.** „Навука і тэхніка“, Мінск 1985, стар. 192, Цана 1 р. 10 к. (у ПНР — 88 зл.).

Н. Н. Шкут, **Белорусские художественные промыслы (изделия из соломки и лозы).** „Навука і тэхніка“ Мінск 1985, стар. 160, Цана 1 р. 40 к. (у ПНР — 112 зл.).

Wasil Bykow, **Jego batalion.** Tłum. Waldemar Kiwilsza. Wyd. 2 Wydawnictwo TPPR, Warszawa 1985, ss. 224. Cena 180 zł.

Jadwiga Matelska, Jolanta Pochodowicz-Maj, **Bibliografia Jaćwieży** (materiały z lat 1945—1975). Dział Wydawnictw Filii UW, Białystok 1985, ss. LVIII, 162. Cena 100 zł. (Rozprawa UW, Nr 283).

Stanisław Kalabiński **Pierwszy okres przemysłu i klasy robotniczej Białostoczczyzny: 1807—1870.** Ośrodek Badań naukowych w B-stoku, Białostockie Towarzystwo Naukowe, PWN Warszawa 1986, ss. 212, 1 k. tabl. Cena 260 zł. (Rozprawy i Monografie OBN w B-stoku, Nr 15).

W. Monkiewicz, J. Kowalczyk, **Bez przedawnienia.** Krajowa Agencja Wydawnicza, Białystok 1986, ss. 84+4. Cena 140 zł.

Piotr Borawski, Aleksander Dubiński, **Tatarzy polscy (dzieje, obrzędy, legendy, tradycje).** „Iskry“, Warszawa 1986, ss. 272. Cena 300 zł.

П. Байко

КАБ ЛЕПШ ПРАЦАВАЛІ

У мінулым і бягучым годзе актыўна дзейнічала камісія бытавых спраў ВЗСР у Беластоку. Ёю кіруе выдатны спулдзельчы дзеяч Антось Мацкеўскі. Думаю, што яе дзейнасць павінна быць прыкладам добрай работы для камісій у ГСах. Камісія адбывае пасяджэнні ў Беластоку, але і выязджае часта ў розныя мясцовасці ваяводства. Тут радныя задаюць пытанні, дыскутуюць, прымаюць рашэнні. На ўсе закранутыя справы адказваюць працаўнікі ВЗСП, ГС.

А ставяцца розныя справы: каб большую ўвагу звярнуць на падрыхтоўку да дзейнасці бытавых камісій, больш актыўна дзейнічаць у галіне культуры і асветы на вёсках, прапагандаваць звышпадставовыя школы ЦЗС, павышаць кваліфікацыі кіраўніцтва ГС у галіне спулдзельчага права, адпаведна выкарыстоўваць фінансавыя сродкі на бытавыя патрэбы членаў, апрацаваць план рамонтаў аб'ектаў адпачынку. Вырашылі таксама стварыць гістарычную камісію ВЗСР, аб'явіць конкурс на самы актыўны членскі камітэт у ГС, арганізаваць адпачынак для вясковай моладзі. У кожнай ГС мусіць быць клуб селяніна. Трэба арганізаваць сустрэчы з настаўнікамі для пашырэння дзейнасці школьных кааператываў. Усіх дзяцей працаўнікоў кіраваць на летні адпачынак. Неабходна выбіраць членаў надзорчых рад на сходах членаў. Вырашылі таксама арганізаваць 2-дзённую сустрэчу з старшынямі рад надзорчых ГС і павысіць удзелы членаў да 1000 зл. Гэта толькі некаторыя заўвагі камісіі. Думаю, што камісіі ў ГС паставяць падобныя праблемы ў сваім асяроддзі. А гэта будзе карысна для яе членаў і насельніцтва.

А. Закройшчык

АСФАЛЬТ У НАРВЕ

Важнейшая вуліца ў Нарве — вуліца А. Міцкевіча (раней вул. Рыбацкая) — брукаваная. Брук гэты быў стары і даволі выбоісты. Таму часта яго рамантавалі. Каб быў тут меншы рух, асаблівa грузавікоў, пабудавалі другую дарогу па-за пасёлкам, гэтак званую „абваднiцу".

У мінулым годзе на вул. Міцкевіча пабудавалі падземную каналізацыю, каб пасля праліўных дажджоў не стаялі лужы. Затым пачалі пракладваць тратуары. Нараўчане (кожны на свой падворак) зрабілі праезды з трылінкі, прыгожыя брамы і парканы.

Сёлета на вул. Міцкевіча і на Першамайскай плошчы ў цэнтры пасёлка над ракой Нарвай пакладзены асфальт. **(ЯЦ)**

АДГАЛОСКІ

ХАЧУ СЛУХАЦЬ!

Шаноўная Рэдакцыя. Вы пішаце слухаць у суботы а 18-й гадзіне беларускія песні. Я вельмі ахвочы паслухаць не толькі родныя песні, але і наогул перадачы на беларускай мове. Але гэта мне недаступна, бо не маю радыёпрыёмніка на ультракароткія хвалі ды і чуваць, як кажуць людзі, на гэтых хвалях тым горш, чым далей ад горада Беластока, а за 60-70 км ад яго — нічога не пачуеш. А беларусы жывуць па ўсёй Польшчы. Усім ім вельмі хочацца паслухаць перадачы на роднай мове і то не паўгадзіны, але цэлую гадзіну. Таму неабходна, каб адпаведныя інстанцыі і ўстановы паклапаціліся павялічыць перадачу на беларускай мове і высылаць яе ў эфір на доўгіх хвалях, тады яе зможа пачуць кожны беларус — грамадзянін Народнай Польшчы.

Іван Семянюк з Козлікаў

Ад рэдакцыі. *Лісты і вусныя выказванні, з такімі як І. Семенюка патрабаваннямі, мы атрымоўваем і чуем вельмі часта. ГП БГКТ і „Ніва" падтрымліваюць іх і перадаюць адпаведным інстанцыям і ўладам.*

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

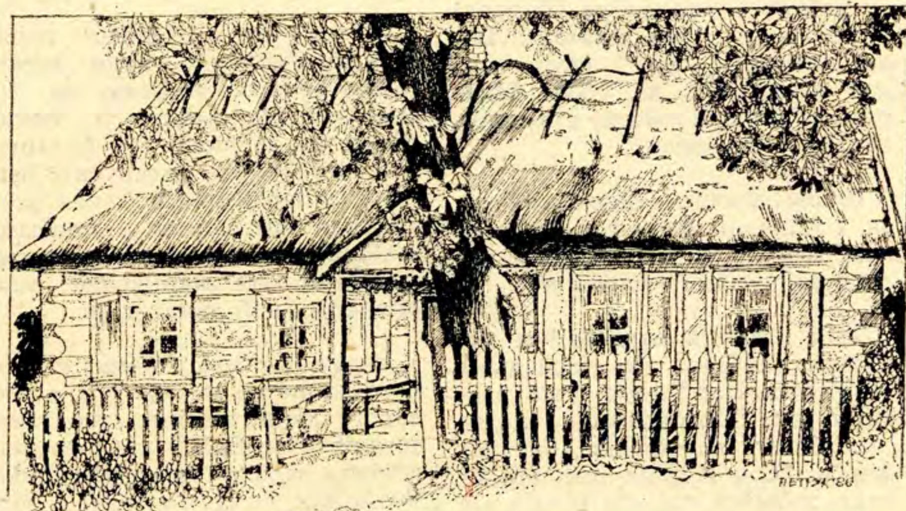

Сялянская хата з другой паловы XIX ст. у Наройках гм. Драгічын. Графіка У. Петрука.

ДЗЯЎЧАТЫ З АДНАЕ ФАТАГРАФІІ

Забягаючы крыху наперад, скажу, што будзе гэта расказ пра гісторыю нашага беларускага лёсу на працягу мінулага сямідзесяцігоддзя, але згушчанага да трагічнай гісторыі адной звычайнай сялянскай сям'і.

А ўсё пачалося ад візіту ў нашай рэдакцыі Надзеі Дудзік — паэтэсы з Гарадка.

Я ў вёсцы беднай радзілася
І дваццаць пяць гадкоў там
пражыла.
Сярпом збожжа ў полі жала
І на чужы загон за грош ішла.
Тады прыладамі звычайнымі
бывалі:
Каса, сярпочак, а ўзімку
— цэп.
І ўсе так цяжка працавалі
На гэты з жорнаў чорны хлеб.
А ў жорнах жыта ўсе малолі,
Касой касілі сенакос
І летам ў ятады хадзілі,
Каб хтосьці ў Крынкі іх занёс
Ды там прадаў па дзесяць
грошай —
За кілаграм была цана...
І ўсе хадзілі з нашай вёскі,
Не думайце, што я адна.

Яна заўжды знойдзе штосьці трапнае ў сваёй творчасці, каб нас прывітаць, развесяліць ці прымусіць задумацца над чалавечым лёсам. І не важна тое, што яе вершы, як свежа ўзараныя загоны, важна шчырасць яе беларускай душы...

— Ой, даражэнькія, я вам штосьці сёння прынесла! — і Надзя Дудзік пачала корпацца ў сваім жаночым партфелі. З нейкіх папераў высунулася старая фатаграфія.

— Ці можна паглядзець? — пацікавіўся я.

— Калі ласка, гэта мае сёстры і я разам з імі.

Глядзелі на мяне чатыры дарослыя дзяўчыны ў народных уборах.

Я адвярнуў гэтую фатаграфію, каб паглядзець, ці выпадкова няма там нейкага паяснення. Знайшоў, аднак, толькі дату: 12-IX-1935 г.

— Гэта ж фатаграфія звыш пяцідзесяцігадовай даўнасці! — не змог я ўтаймаваць свайго захаплення.

— Быў у Крынках фатограф Лапуць, — паясніла цётка Надзя. — І мы ў яго сфатаграфаваліся для памяці.

— А ці маглі б вы расказаць нам пра лёс гэтых дзяўчат з фатаграфіі? — папрасіў я.

— Калі цяжка ўспамінаць... — усхвалявалася Надзя Дудзік і ў змучаных яе вачах заіскрыліся слёзы. Я ўжо ведаў, што выводзіцца яна з сям'і Пракопчыкаў, што нарадзілася і жыла ў вёсцы Свідзілаўка каля Крынак, што бацька іх, Мікалай, загінуў недзе на грамадзянскай вайне і маці вярнулася з „бежанства" ўдавою, прывозячы з сабою чатырох дочак і двух сыноў.

— Памятаю я гэтае вяртанне, — змагаючыся з хваляваннем, уздыхнула Надзя. — Было гэта, бадай, позним летам, бо грыбоў у лесе паявілася столькі, што граблямі можна было іх грабсці. На нашай бацькаўшчыне не захавалася ні хаты, ні хлява. Усё развалаклі нейкія людзі. Мама ўбіла калок пасярэдзіне панадворка, прывязала да яго каня і сама расплакалася горкімі слязьмі... Гэтыя грыбы нас ад галоднай смерці выратавалі... Мы іх збіралі, сушылі і абменьвалі на бульбу і муку...

Надзя доўга і вобразна можа гаварыць аб сваёй сям'і. Дык найперш пра яе братоў, якіх няма на гэтым здымку. Найстарэйшым быў Міхась, з 1904 года нараджэння. Удзельнічаў ён у дзейнасці „Грамады" і КПЗБ. Замучылі яго гітлераўцы і закапалі ля дарогі з Крынак у Адэльск.

— Другі брацік, Вінцук, з 1910 года нараджэння, таксама законачы жыццё трагічна ва ўзросце 35 гадоў. Якраз на Пятра і Паўла, значыць, 12 ліпеня 1945 года, лясная банда напала на яго хату, — паясняе Надзея Дудзік. — Ён уцякаў, але бандыцкая куля яго дагнала. Яшчэ жыў, быў паранены, дык дабілі, штыкамі закалолі... — Яна праглынула напльваючы боль і дакінула: — І мы ведалі хто. Але што ж ты зробіш, калі амністыя даравала ім усе злачынствы!

Доўга Надзея Дудзік збірала свае сілы, каб прадоўжыць расказ пра лёс сям'і Пракопчыкаў, і сабраць не змагла. Дык прыдзецца мне яе выручыць.

Сёстрам яе таксама выпаў лёс нялёгкі, а найбольш трагічна абыйшоўся ён з Верай Пракопчык (на здымку — першая злева), якая была сястрой-блізнючкай з Надзяй. Абедзве нарадзіліся ў 1912 годзе. Вера жыла ў Беластоку каля гарадскога парку, на вуліцы, якая цяпер называецца Акадэміцкай. І вось у 1943 годзе хтосьці ў гэтым парку падстрэліў каханку Эрыха Коха, намесніка Гітлера на Усходнюю Прусію і Беластоцкую акругу. Раз'юшаныя гітлераўцы ўзялі заложнікаў, у лік якіх трапіла і Вера Пракопчык. Расстралялі іх — разам 86 чалавек — у Бацечках. Сярод карнікаў, якія выконвалі экзекуцыю быў і пляменнік Веры Пракопчык, самаахоўвец Ваня, родам з Гарадка.

— Я — нямецкі аўтамат, я нічога не мог зрабіць! — апраўдваўся ён пасля перад раднёю.

Найстарэйшай з іх была Сонька (на здымку — другая злева). Яна з 1906 года нараджэння. У 1932 годзе выйшла замуж за Валодзю Лісоўскага, які жыў і гаспадарыў у Паўночным Востраве, а зараз жа пасля вайны давялося ім уцякаць у Савецкі Саюз.

— Банды іх выгналі, — паясняе Надзя Дудзік. — Тады, памятаю, у адзін дзень, з нашага наваколля сабралася аж 24 сям'і, якія рашылі пакінуць Польшчу. Мая Сонька абсталявалася ў Мінску, у сталіцы Беларусі. Жылося ім там вельмі добра.

ЯК П'ЯНЫ З ВЯРБОЙ БІЎСЯ

Аднаго разу, познім вечарам, вяртаўся дахаты малады мужчына, які любіў выпіць. Цяпер ён таксама быў на добрым падпітку, ледзьве мог уседзець на ровары.

Яшчэ заранёў паехаў ён быў у гміну за справамі, наконт зямлі. Выхадзіўшы там усё, як хацеў, адчуў вялікую смагу выпіць, зайсці ў господу і наліць сабе горла.

У господзе той упаткаў ён сяброў, з якімі паўспамінаў і сваё кавалераванне, і так раздабрыўся, што і вечар яго там захапіў. I ўсе грошы, якія меў пры сабе, прапіў. Калі кішэні дарэшты апусцелі, і нават грашакі перасталі ў іх дзынгаць, ён злез з крэсла і памаячыў на двор. А за ім павалакліся сябры, напоеныя аж да адрыжкі. Яны доўга развітваліся з ім перад господаю, усё цалаваліся, нацалавацца не могучы. Урэшце нацалаваўшыся, пачалі разыходзіцца, хто куды дахаты.

Наш герой акірачыў свой ровар, якога — на дзіва! — ніхто не ўкраў за гэты час пад господаю, і рушыў ехаць то налева, то направа. Дарога цяпер аказалася надта ж вузкаю ды калдобістаю. Але ён неяк, усё-такі ехаў.

Так праехаў ён цераз Нараўку, праехаў і цераз Міклашэва, мінуў Лесную, і лес мінуў, што за Леснаю. I так, шчасліва, даехаў бы да самюткае тае вярбы.

(Працяг на стар. 8)

ЗАРАЗА

Паважаная Рэдакцыя! Сардэчна вітаю вас, дарагія сябры, і перапрашаю за тое, што я многа часу не пісаў у „Ніву" — проста сорам прызнацца. Хачу я напісаць аб адной справе, якая многа год дакучае сялянам і нідзе не можна дайсці да праўды, хоць пра гэта і пісала ўжо Крапіва II.

Гэта праблема вызначэння якасці малака на пункце скупу ў Крушынянах. Ды не толькі ў адных Крушынянах. Пра гэта чуваць і на многіх іншых пунктах. Хачу я напісаць аб тым, як праводзіцца акрэсленне якасці і чысціні малака і чаму малако дзеляць на ўсялякія гатункі ці сарты малака, а менавіта класы I-II і пазакласнае, а затым усе гэтыя гатункі зліваюць у адну пасудзіну і, калі прыязджае інструктар з лабаранткай, дык яны не правяраюць малака кожнага гаспадара, а толькі тое малако, якое пакажа зляўняр. Пры тым пераморгваюцца паміж сабою. Людзі з-за такіх вызначэнняў паносяць вялікія страты, бо пазакласнае малако вельмі таннае. Гаспадара, чыё малако залічылі да пазакласнага, не паведамляюць, што малако слабой якасці, і ён даведваецца пра гэта тады, калі прыдзе яму плата за малако. I так, за паўмесяца пазакласнага, за другую палову — слабы працэнт тлушчу і гаспадар амаль задарма аддае ды нідзе не можа дапытацца, чаму гэта так робіцца. Няўжо ж чалавек сам сабе вораг? Ці будзе ліць у сваё малако ваду або якую брыду, прадаючы ў дзень 60-80 літраў малака? Гэтае пазакласнае і са слабым працэнтам малако, як якая ліхая хвароба, пераходзіць кожны месяц на іншага гаспадара. Скажыце, людкове, дакуль гэтая зараза будзе мучыць сумленных сялян? Ці няма на яе ніякіх лекараў і лякарства? А што робяць кантрольныя органы?

Сталы чытач

„Ніва" дапамагла

У „Ніве" ад 1 чэрвеня г.г. пісалі мы пра занядбанае скрыжаванне вуліц Відаўскай і Аградовай у Бельску. Была гэта нататка Андрэя Гаўрылюка „Усё каб хтосьці".

Як даведваемся, дзіры і іншыя недагляды на гэтым скрыжаванні ўжо ліквідаваны Раёнам публічных дарог. Гэта добра, але гэта адначасова наводзіць на сумныя думкі: трэба ажно пісаць у газеце пра тое, што павінна быць зроблена адразу, без аніякага шуму ці дамаганняў. Няўжо не бачылі гэтых сваіх недаробак тыя, што правілі работы на тым скрыжаванні?. Няма сумнення, што бачылі, напэўна яны бачылі іх, але ў нас завялася здаўна агідная звычка: як найменш рабіць, а калі ўдаецца, дык і наогул нічога не рабіць, адно грошы браць і хваліцца гэтым сваім, не вельмі каб разумным спрытам! Вінавата ў гэтай нядбайнасці Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Geologiczne Budownictwa Komunalnego w Białymstoku.

(Р)

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na notatkę pt. „Czamu u suboty nie stryhuć" w „Niwie" nr 22, dnia 1 czerwca 1986 r. w sprawie nieczynnych w sobotę 15 marca br. zakładów usługowych fryzjerstwa męskiego na terenie m. Hajnówki informuję, że:

1. Zgodnie z ustaleniami Zarządzenia Nr 6/86 Naczelnika Miasta Hajnówki z dnia 16 kwietnia 1986 roku oraz wcześniej obowiązującym zarządzeniem, wszystkie zakłady usługowe branży fryzjerstwo męskie i damskie o obsadzie jedno- i wieloosobowej powinny być czynne w każdą sobotę.

2. W wyniku przeprowadzonej kontroli w dniu 7 czerwca br. stwierdzono jednak, że część tych zakładów nie przestrzega ustalonego czasu pracy w soboty i była zamknięta.

Mając powyższe na względzie, pismem z dnia 10 czerwca br. zobowiązano właścicieli wszystkich zakładów fryzjerskich do przestrzegania ustalonego czasu pracy oraz umieszczenia w widocznych dla klientów miejscach informacji o godzinach otwierania i zamykania zakładów w określonych dniach tygodnia.

Odpisy wystąpień skierowane zostały do wiadomości jednostkom usługowym oraz Cechu Rzemiosł Różnych w Hajnówce celem nadzoru nad pracą tych zakładów.

Urząd Miasta Hajnówka
Zastępca Naczelnika Miasta
mgr Jadwiga Rudzińska-Patejuk

Мелі вялікую і прыгожую кватэру. Яна была найздальнейшай з нас усіх. Пісала вершы і апавяданні, вышывала, ткала і прыгожа малявала. Ад 11 мая 1985 года, няма, на жаль, яе сярод жывых. На месяц раней мне пашчасцілівілася пабываць у яе ў Мінску і развітацца, на жаль, аказалася, што назаўсёды.

— А вось гэтая, што на здымку, — наймаладзейшая, — паказаў я дзяўчыну, першую з правага боку.

— Гэта Аляксандра, якую ў сям'і называлі мы Сашай. Яна цяпер у Вроцлаве. I па мужу носіць прозвішча Багута. А муж яе — адстаўны афіцэр, падпалкоўнік.

I зноў Надзя прыгадала штосьці балючае ды горкае. Аказваецца, што іх Саша зведала гітлераўскую турму ў Беластоку, а затым прайшла цераз пекла лагераў смерці.

— Адзін тутэйшы чалавек набрахаў на яе, што яна камсамолка, нават сам асабіста патрабаваў ад Сашы, каб яна аддала яму свой камсамольскі білет. А яна яго ў слоіку закапала пад вішняй, — паясняе Надзя Дудзік.

Пара тады і слова пра яе, пра Надзею Дудзік (на здымку — другая справа).

— А што ж тут пра мяне гаварыць! — адмахваецца паэтэса! — Сялянка я і годзе. I люблю я гэтую знясільваючую сялянскую працу. Найперш — разам з мамай, а пасля, калі на 25-ым годзе жыцця высваталі мяне ў Гарадок, за Дудзіка, за Аляксандра, дык і з мужам дзень у дзень дома і ў полі, а здаралася, што і ў лесе ад світання да цямна... Ад 8 жніўня 1977 года я — удава. Але да партыі яшчэ і сёння прыналежу і маладыя дзеячы, што цяпер перанялі ўладу, лічацца з маім голасам.

У яе скромненькай хатцы на вул. Міхалоўскай у Гарадку бачыў я на ганаровым месцы, у рамках, віншавальны ліст ад I сакратара Ваяводскага камітэта партыі ў Беластоку з нагоды саракагоддзя юбілею прыналежнасці да партыі. Партыйны стаж Надзеі Дудзік лічыцца аднак ад 1933 года. Тады яна ўступіла ў КПЗБ. За свае заслугі ад 1975 года атрымоўвае спецыяльную крыху павышаную пенсію. Але без працы не сядзіць. Калі не даглядае ўнукаў і не займаецца хатнімі справамі, дык штосьці піша або вышывае, а летам — ідзе ў грыбы ці ў ягады. Гэта яе жыццёвая стыхія.

— Бо ў лесе, пад звонкі напеў птушак, прыходзяць да мяне найпрыгажэйшыя вершы, — прызнаецца паэтэса. А ў яе вершах — карпатае жыццё яе самой, сям'і і іх суседзяў і знаёмых, проста звычайны лёс наш супольны, як гэтых дзяўчат на старой фатаграфіі. Аб гэтым лёсе мы часта і хутка забываем. А памятаць варта, хаця б таму, каб даражыць сваёй сучаснасцю.

Віктар Рудчык
рэпрадукцыя фатаграфіі — аўтара

ПАРНАСІК
чытальніцкая літсуполька на негарантаваных пазах

НАША ЛЕТА

Лета працы сялянам не скупіць.
А мястовым тысячы форм
адпачынку!
Хто над мора, а хто ў горы ідзе.
Або і ў горадзе сваім адпачне.
Як жа прыемна летам у лес
пайсці.
Кашыска грыбоў дамоў
прынясці.
Ягады спеюць, чырванеюць
маліны.
Лета ўсім нам дае вітаміны.
У садках грушы і слівы наспелі.
У полі рух жніўны — поле
пусцее.
Жжалі жыта, жнуць пшаніцу
і ячмень,
Камбайны, бы танкі, гудзяць
там дзень у дзень.

Аўрора

ДЗЕ ПАДЗЕЛІСЯ ЛАНЦУГІ?

Мне здаецца, што пра гэта ніхто з карэспандэнтаў не пісаў у „Ніве". Справа ў ланцугах да ровараў і матаровараў. Ці мо ўжо і карэспандэнты гэтак распанелі, што і ровар ім не патрэбны ды толькі таксоўкамі раз'язджаюць? Цікава. Журналістам „Нівы", вядома, ровар сапраўды не патрэбны і таму гэта іх не турбуе і яны не пішуць чаго ў нас не хапае. Яны пераважна пішуць пра ўсё добрае. Мо каб начальства з лавачкі не сапхнула? А якая ў нас бюракратыя, хабарніцтва, хамства?!. Колькі чаго ў нас не хапае!..

Вось хоць бы такое. Ужо некалькі год, як нідзе нельга купіць ланцуга да ровара і матаровара. І ў нас некаторыя людзі з-за недахопу ланцуга вымушаны былі купіць новыя ровары. А сёння ж ровар каштуе не тое, што ў ранейшыя гады. А ведаем і тое, што ровар — гэта самы надзейны і танны сродак руху і без яго сапраўды цяжка абыйсціся. Таму пытанне: дзе і як можна купіць ланцуг да ровара ці матаровара? Ужо не гаворачы пра другія часткі і дэталі да іх, якіх таксама няма.

Мікалай Панфілюк

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Ты ўсім раіш і памагаеш, мо і мне дапаможаш. Я вось у якой справе. Я вельмі кахаю адну дзяўчыну. Мы яшчэ не пабраліся. Усё было б у парадку, але людзі нагаварылі маёй дзяўчыне, што я ёй здраджваю з другой. Гэта няпраўда. І цяпер яна сказала мне, што выйдзе замуж за мяне тады, калі я ёй дакажу сваю любоў да яе. Я ўжо прабаваў даказваць. Купляў ёй падарункі і кветкі, стаў часцей ездзіць да яе, але яна яшчэ ўсё мне не давярае. І будзь тут прамудры!

Дарагое Сэрцайка! Парай мне, як я павінен даказаць дзяўчыне, што я яе кахаю. Як гэта зрабіць?

Ёзік

Ёзік! Дакажаш сваёй дзяўчыне вернасць не кветкамі і падарункамі, а праўдзівай прывязанасцю і заангажаваннем. Дыму без агню не бывае, дык думаю, ты ўсё ж не без віны. Знаю і такіх, што адным носяць кветкі і падарункі, а спяць, прабач, з другімі. Жанчыны на гэтыя справы вельмі ўражлівыя. Зараз такая адчуе, што нехта трэці паявіўся.

У тваім пісьме наогул адчуваецца нейкі холад. Не ведаць гарачых пачуццяў, патрэбы ўбачыць дзяўчыну, прытуліцца да яе, цалаваць, быць разам. Ты спакойна канстатуеш, што пачаў купляць кветкі і падарункі, ды нават стаў часцей ездзіць да яе. Але ўсё гэта, каб даказаць ёй, што каханне ёсць. А я думаю, што гэтага даказваць не трэба. Каханне павінна крычаць само за сябе!

Ёзік, лепш ты, браце, пачакай. Не спяшайся, бо, здаецца ні ты, ні яна яшчэ да вяселля не дараслі.

Магчыма, ёй не выпадае сказаць проста з мосту, што цябе на мужа не хоча, дык вось і выдумвае нейкія прычыны.

Адным словам, нешта з вашым каханнем не так. Паназірай без падарункаў, а пасля напішы ізноў, будзем думаць далей.

Сэрцайка

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

КАТЛЕТЫ МАЛАДЗЕЧАНСКІЯ

На 175 г свініны трэба ўзяць 185 г ялавічных нырак, 130 г мозгу, 2–3 сталовыя лыжкі цертай булкі, 1 бульбіну, 1 цыбуліну, перац, лаўровы лісток, 1 сталовую лыжку 3-працэнтнага воцату, 1 шклянку цёмнага соусу, соль.

Зняць з нырак тлушч і плёнку, заліць іх халоднай вадой і давесці да кіпення. Пасля гэтага выняць, памыць, заліць свежай вадой і зварыць. Мозг намачыць на 30–40 мінут, пасля чаго зняць з яго плёнку. Пералажыць у каструльку, заліць халоднай вадой, дадаць 1 сталовую лыжку воцату, лаўровы лісток, перац, соль і зварыць. Свініну, разам са звараным мазгом і ныркай, прапусціць праз мясарубку. Цыбулю нарэзаць, а сырую бульбіну сцерці на тарцы. Усе падрыхтаваныя прадукты дакладна перамяшаць. Дадаць прыправы па смаку і соль, а пасля гэтага зрабіць катлеты і падсмажыць. Катлеты падаем з цёмным соусам.

Цёмны соус падрыхтоўваем наступным чынам:

На 2 сталовыя лыжкі мукі бярэм 1 морквіну, 1 пятрушку, 1 цыбуліну, паўшклянкі памідорнага перацёру, 3 сталовыя лыжкі тлушчу, 1 чайную лыжачку цукру, 3 шклянкі мяснога булёну, 1–2 сталовыя лыжкі сухога (вытраўнага) віна (найлепш „мадэры"), соль.

Муку падсмажыць на патэльні, а пасля гэтага развесці яе мясным булёнам. Моркву, пятрушку, цыбулю і памідорны перацёр падсмажыць, усё гэта палажыць у мясны булён і варыць на малым агні мінут 20–30. У канцы дадаць соль і віно, пасля чаго соус працадзіць і давесці яго да кіпення.

Гаспадыня

(Працяг са стар. 7)

ЯК П'ЯНЫ З ВЯРБОЙ БІЎСЯ

што здаўна расце ля дарогі, перад Семяноўскімі калоніямі.

Стаў ён каля тае вярбы, прыплюшчыўшы вочы пачаў разглядацца ды азірацца. Яму здалося, што прыехаў ён у самы цэнтр нейкага мястэчка, у якім мноства народу швэндаецца па вуліцах ды тратуарыках. А дарогу яму ў тым мястэчку заступіў якісьці мажны, чорны мужчына, ну, брунет над брунетамі!

— А дзе гэта я? — запытаў наш герой таго чарнабрыўца.

Але ў адказ нічога не пачуў, толькі ўбачыў, як той чорны надалей стаіць перад ім, стаіць і ні зварухнецца. І праехаць не дае, не саступае з дарогі.

— Ты чаго гэта прычапіўся да мяне!? Чаго табе трэба? А ну, зыйдзі ўбок, бо як лясну табе па мазгаўні! — закрычаў п'яны.

Аднак гэты крык і пагроза не зрабілі на тым аніякага ўражання, як бы і не пачуў ён нічога.

— Ага, калі ты так, дык пачакай: я табе зараз угрэю па скабах! — і наш герой давай лупіць кулакамі тую чарноту.

Біў, біў яго, аж змучыўся, сеў на зямлю, каб аддыхацца. Дайшоўшы да большай прытомнасці, устаў і зглядзеў, што таго ўжо няма — знік, прапаў кудысьці, быццам ветрам змецены. І дарога свабодная, едзь, хоць стрымгалоў.

Даехаўшы да свае хаты, пакінуў ровар на падворышчы, завалокся ў хату ды злёг там у ботах і адзенні ў пасцель. Спаў, як дурань пасля вяселля, а калі прачнуўся і прадзёр вочы, адчуў, што яму надта ж баляць рукі, і ўбачыў, што кулакі ў яго вельмі пакалечаныя, пасцель уся закрываўленая.

— З кім я гэта так біўся? — марудна думаў ён і нічога яму не прыходзіла ў памяць. А потым дадумаўся: няўжо было са мною такое? Відаць, праўда...

(Працяг на стар. 11)

СОННІК

29

Гнацца за кім-небудзь — даб'ешся свайго, дасягнеш вызначанай мэты.

Гнеў — нястрыманасць у словах; у іншых — благая кампанія.

Гной — грошы; добрыя гады; вывозіць яго — пасля цяжкай працы вялікі даход; нюхаць — спадчына, выйгрыш; класці на воз — паніжэнне.

Гняздо бачыць — закахацца; будаваць — шлюб, вяселле; пустое — шкода, доўгая адсутнасць.

Голад — хутка разбагацееш.

Голуб — учыненая несправядлівасць; лятучыя — новыя знаёмствы; лавіць — страта; забіваць — страта вернага прыяцеля; есці — смутак у сям'і; карміць — добры паступак.

Голы мужчына — страх, жахлівасць; калі прыгожы — добры інтэрас, занятак; прыгожая жанчына — пашана, шчасце, любоўная туга; брыдкая і старая — сорам і пасмешышча; голага сябру бачыць — перашкоды, сваркі; купацца — здароўе і ўдачы; сам(а) голы(ая) — беднасць, нэндза; бегаць голым(ай) — хітры сваяк.

Гоман — добрая звестка.

Гонар страціць — засмучанне; гонар рабіць іншым — паніжэнне; з гонарам быць прынятым — шчасце; ганаровым госцем быць — наведвальнікі.

Гонкі, спаборніцтвы па бегу — дасягнутая мэта; прымаць у іх удзел — не занядбоўвай сваіх абавязкаў і працы.

Горад вялікі бачыць — павелічэнне маёмасці або багацця; прыемная змена; падарожнічаць па вялікіх гарадах — неспакой і розныя клопаты; малы горад — жыць у абмежаваных варунках, але быць шчаслівым; будаваць — пацеха, весялосць; з вежамі — незвычайная падзея, здарэнне.

Расклад руху паяздоў са станцыі Гайнаўка

Прыезд	Мясцовасць	Ад'езд
1.06, 6.42, 8.30, 13.49, 16.47, 18.30, 21.02	Белавежа	4.08а, 4.48б, 6.49, 9.45 15.08, 16.50, 19.22, 22.52
6.32, 19.21	Беласток	3.38, 6.55, 14.11, 21.08
6.32, 8.47, 13.42, 16.06, 19.21, 22.51	Бельск Падляшскі	3.38, 4.36, 6.55, 10.45, 14.11, 17.08, 21.08
6.41, 9.20, 13.25, 16.41	Цісоўка	4.30, 7.11, 9.25, 14.35
0.37, 3.48а, 5.27, 6.44, 7.31, 13.26, 16.43, 17.47, 18.35, 21.17	Чаромха	2.00, 3.58, 5.33, 6.54, 9.25, 14.30, 15.33, 16.53, 18.40а, 19.28, 21.23, 22.45
0.37, 3.48, 6.44, 17.47, 21.17	Сямяцічы	2.00, 3.58, 16.53, 18.40
6.41, 9.20, 13.25, 16.41, 21.02	Семяноўка	4.30, 7.11, 9.25, 14.35, 19.28
0.37, 3.48, 17.47, 21.17	Седльцы	2.00, 3.58, 16.53, 18.40а
3.48а, 21.17	Варшава Ўсходняя	2.00, 18.40а
3.48а, 21.17	Варшава Заходняя	2.00, 18.40а

а — ходзяць у суботы і нядзелі ў часе ад 14.06 да 21.10 штодзённа
б — ходзяць апрача субот і нядзеляў да 26.10, а ад 27.10.86 — штодзённа

Зорка

Старонка для дзяцей

На Дзень дзіцяці ў Нарве на стадыёне было вялікае свята. У гэты дзень урачыста быў замураваны Акт пабудовы школы, а дзеці выступілі з канцэртам. На здымку — вучаніцы школы ў час слоўна-песеннага мантажа.

Фота Я. Чэрнякевіч.

Кастусь Кірэенка

Салавей-салавейка

Гняздзечка мясцілася проста доле, пасярод рудаватага леташняга лісця, зацененае зверху чубочкам перазімавалай травы. Алесь знайшоў гэтае гняздзечка вясною, калі аднойчы берагавым зараснікам прадзіраўся да ракі. У гняздзечку ляжалі чатыры цёмна-карычневыя ячкі. Рабаціння на іх вельмі пасавала да колеру перапрэлага лісця. Хлопчык доўга дзівіўся, як яму пашанцавала ўбачыць гняздзечка... Ён заўсёды быў пяшчотна ўсхваляваны дзівосным светам, што жыў вакол яго.

З таго веснавога дня хлопчык стаў зусім неспакойны. Калі здаралася вольная хвіліна, забываўся на ўсё і бег да ракі. Ён нічога не ведаў пра шэрую птушачку, што сядзела на ячках. Нават не знаў, як яе завуць. Але ён верыў, што яна дужа добрая птушачка. Прыемна было назіраць за ёй, прытаіўшыся за кустом ляшчыны або лежачы на мяккай купіне ў маладым дубняку. Ён усміхаўся ёй, як сваёй сястры, калі яна, не міргаючы, глядзела ў яго бок цёплымі вішнёвымі вочкамі ці абірала пунсова-шэрыя пярынкі на крыле, смешна выцягваючы шыйку...

Аднаго разу, пракраўшыся на свой назіральны пункт, Алесь не ўбачыў у гняздзечку мілай шэрай птушачкі. Сэрца ў хлопчыка спалохана ёкнула. Але зараз жа ён заўважыў у гняздзечку нешта новае. Устаўшы на пальчыкі, убачыў як спрасаваных у адзіны голы камячок чатырох птушанят.

Птушаняты выглядалі зусім кволымі, амаль нежывымі. Алесь і ўзрадаваўся і засмуціўся. „Бедныя! — падумаў ён, гледзячы на бездапаможных насельнікаў гнязда. — Якія яны безабаронныя і як цяжка ім будзе расці!.. — Чулліві, ён пачаў маляваць карціну горкай долі новых істот. — Ну, хоць і вырастуць, а што далей?.. Мінецца лета, прыдуць халады.. Куды падзецца малым птушкам? І каршун перахопіць у дарозе, і бура можа зламаць крылле... А сівернья вятры? Няўжо нельга памагчы птушанятам?!"

У ціхай задуме Алесь прыхінуўся спіною да ствала дубка.

Раптам у гняздзечку пачуўся слабы піск. Істоты, якія здаваліся нежывымі, заварушыліся, шырока параскрывалі жоўтыя дзюбкі. Алесь застыў у адной паставе, стаіў дыханне. Над гняздзечкам з'явілася Алесева знаёмая — шэрая птушачка. Яна спрытна ўчапілася ножкамі за край гнязда і, нібыта кланяючыся, пачала часта нахіляцца да сваіх дзяцей. Усе яны жаласна, тоненька ціўкалі, наперабой бязладна совалі да яе свае жаўтаротыя галоўкі. Птушачка то аднаму, то другому нешта кідала ў шырока адкрытую дзюбку.

Так працягвалася некалькі хвілін. Але вось птушачка перастала кланяцца. Як бы нешта ўспомніўшы, яна ўскінула галоўку і доўга некуды ўзіралася. „Го-ок!" — ціха выгукнула птушанятам і гэтак жа, як з'явілася, раптам пырхнула з гнязда. Птушаняты, бы па камандзе, сціхлі.

Алесь пастаяў яшчэ трохі, не мяняючы пастаы, потым зноў зазірнуў у гняздзечка. Як і раней, да прылёту маці птушаняты ляжалі на дне гнязда адным камяком. Алесю здалося, што яны ўсе дрыжаць і нячутна плачуць, як быццам ім холадна ці яны чагосьці баяцца. І яму зноў стала дужа іх шкада. І вось у гэтыя хвіліны і прыйшло рашэнне, якое потым зрабіла яго шчаслівым і няшчасным. Ён задумаў пазбавіць птушачак ад горкага лёсу, ад цяжкага змагання за жыццё. Ён задумаў забраць птушачак з гняздзечка, як толькі яны крыху падрастуць. Забраць і выгадаваць у сябе дома...

Птушаняты большалі і дужэлі хутка. Алесь наведваўся да іх траха не кожны дзень, і на яго вачах яны сталі роўныя амаль са сваёй маці. Падрастаючы, птушаняты рабіліся зусім іншыя. Цяпер яны спакойна і нават асцярожна сядзелі ў гняздзе, уважліва і пільна ўглядаючыся ў свет. Калі прылятала маці, прыносячы ім розных чарвячкоў, яны не адкрывалі раты разам, а чакалі, калі да кожнага дойдзе чарга. З дня на дзень адчувалася, што маленства ў іх канчаецца, што хутка яны пачнуць прабаваць свае маладзенькія крыльцы... Алесь баяўся ўпусціць гэты момант і стараўся найчасцей прыходзіць на запаветнае месца.

Аднак яму ўсё ж не ўдалася поўнасцю яго задума. Калі аднойчы раніцай хлопчык апынуўся ля гняздзечка, дык убачыў там толькі двух птушанят

(Працяг на стар. 10)

Для самых маленькіх

Артур Вольскі

Козачка

Выйшлі дзеці на лужок,
на зялёны муражок.
На лужок
на муражок
і пасталі
у кружок.

— Пачакайце трошачку,
мы станцуем
„Козачку"!..

А козачкі белыя
па мураўцы бегалі.
Па мураўцы —
скок ды скок,
патапталі
ўвесь лужок.

Казляняты выбеглі:
— Што вы траўку
выбілі?!
Ножкамі
затупалі,
рожкамі
застукалі.

Тут пастушка
выйшла ў круг:
— Не тапчыце, козкі, луг!
Рожкамі
не стукайце,
ножкамі
не тупайце!

А вясёлы пастушок
задудзеў тады ў ражок:
— Ду-ду-ду!
Ды ду-ду-ду!
З вамі ў скокі я пайду!

Ах, як добра на лужку,
на зялёным муражку!
Мы б скакалі зноў і зноў,
але нам пара дамоў!

Захварэў парсючок

Захварэў парсючок,
лёг на левы бачок.
І на радасць мушкам
не варушыць вушкам.
І не водзіць лычам,
як яго ні клічам.

Ходзіць бабка па двары:
— Ой, памрэ!
Ой, памрэ!

Плача ўнучка Аня,
як у хлеў загляне.

Дзед
слязу ацёр з вачэй;
— Трэба доктара хутчэй!

І труцком падаўся ён
пазваніць.
Дзе тэлефон?

Не дарма стараўся дзед,
клапатаў не марна.
Прышыніў веласіпед
ўрач ветэрынарны.

(Працяг на стар. 10)

(Працяг са стар. 9)

САЛАВЕЙ — САЛАВЕЙКА

Двое некуды зніклі. „Прападуць!" — з жалем падумаў пра іх Алесь і вылаяў сябе за тое, што не забраў птушанят яшчэ ўчора. Дык жа не трэба чакаць, пакуль знікнуць і двое астатніх!

Алесь кінуўся на ўскрай лугу. Там, у дупле старога дуба, была прыхавана драцяная клетка, якую змайстраваў сам і загадзя прынёс з дому.

Птушаняты, як Алесь і здагадваўся, былі ўжо на адлёце.

Калі хлопчык працягнуў да іх руку, яны, не падаўшы ні гуку, пырхнулі з гнязда, пападалі ў траву. Алесь з цяжкасцю злавіў аднаго, а потым другога. Ён з пільнай асцярожнасцю браў птушачак у рукі, каб аніводная пярынка не ўпала з іх гарачых цельцаў. І яму здавалася, што птушачкі адчулі яго ласку. „Цяпер яны будуць жыць не гаруючы! — з захапленнем думаў Алесь, несучы птушачак дадому. — Стануць дарослыя!.. Перазімуюць... А тады выпушчу... Тады ім не будзе страшна..."

Праўда, бацька і маці не ўхвалілі Алесевага ўчынку. Яны вельмі на яго накрычалі, калі даведаліся, што ён зрабіў з птушачкамі. Маці ажно заплакала. Яна чамусьці ўспомніла нават вайну, ворагаў, якія трымалі яе ў няволі. Алесю было крыўдна і шкада маці.

— Я буду іх глядзець! Мамачка! Я буду любіць птушачак! — прасіў ён...

Першы зразумеў яго бацька.

— Ну, што ж ты цяпер зробіш, — як бы з прабачэннем загаварыў бацька да маці. — Цяпер куды іх падзенеш... Тут выпусціць — прападуць, назад аднесці — таксама загінуць, калі не знойдуць маці... Хай застаюцца...

Так дзве птушачкі сталі жыць у Алеся ў хаце. Адна з іх, праўда, пражыла нядоўга. Яна адразу засумавала, сядзела на адным месцы натапыраная, не брала ні есці, ні піць. На яе прыжмураных вачах як бы зашклянелі мутныя журботныя слязінкі. На трэці дзень птушачка загінула...

Балюча і горка было Алесю... Каб не бачыла маці, ён у кулачку вынес птушачку на двор, закапаў у жоўтым пясочку ля павеці...

* * *

Аб тым, што выйшла з Алесевага ўчынку, прачытаеце ў наступным нумары.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Сардэчна дзякую Табе за прысланы нумар „Зоркі" з маімі фатаграфіяй і апавяданнем. Высылаю Табе яшчэ адну нататку. Калі надрукуеш, буду рада і ўдзячна.

Іра Шырачэнка

АДПАЧЫНАК У КРЫМЕ

Летам мінулага года я ездзіла з бабуляй і дзядулем у Крым на Чорнае мора. Туды мы дабіраліся поездам, а пасля аўтобусам. Затрымаліся мы ў прыгожым горадзе Судаку. Там шмат кветак.

У горадзе ёсць дом адпачынку „Судак". Там вельмі прыгожа, шмат кветак, фантанаў, ёсць помнік.

Судак — курортны горад. Адпачываючых тут больш, чым жыхароў. Адпачынак там добры. Я загарэла, а сяброўкі казалі, што выглядаю як шакаладка.

Калі настаў дзень ад'езду, мы з бабуляй і дзядулем сабраліся і паехалі дадому ў Мінск.

Іра Шырачэнка
вуч. 5 класа
Мінск

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

БССР, 220050, г. Мінск-50, вул. К. Лібкнехта, 62, кв. 2. Каця Клекель, скончыла 2 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, Пер. Мацвееўскі, 18/7, кв. 2. Андрэй Касцялецкі, скончыў 2 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, Пер. Мацвееўскі, 18/7, кв. 2. Наташа Касцялецкая, скончыла 5 клас.

* * *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Папаніна, 16, кв. 2. Света Гладкая, скончыла 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 2, кв. 16. Наташа Смычкова, скончыла 2 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 2, кв. 14. Аксана Паповіч, скончыла 4 клас.

* * *

БССР, 220116, г. Мінск-116, пр. „Праўды", 30, кв. 167. Косця Іваноў, скончыў 6 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінкс-36, вул. Каржа, 22, кв. 4. Наташа Макеева, скончыла 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 10, кв. 23. Аксана Шпілеўская, скончыла 3 клас.

* * *

БССР, 213760, г. Асіповічы Магілёўская вобласць, вул. Акцябрская, дом. 29, кв. 6. Таня Іванова, скончыла 4 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Лермантава, 49, кв. 48. Наташа Ганчарык, скончыла 3 клас.

Узнагароды для ашчадных

Пад канец навучальнага года быў падсумаваны конкурс на найбольш ашчадных вучняў, арганізатарам якога быў Польскі нацыянальны банк разам з Міністэрствам асветы і выхавання і Саюзам польскіх гарцэраў.

Вучні штомесяц уплочвалі зашчаджаныя грошы і не знімалі іх з кніжачкі на працягу школьнага года.

У конкурсе ўдзельнічалі 52 падставовыя школы.

Журы, якое ацэньвала ўдзельнікаў, брала пад увагу масавасць ашчаджання, сістэматычнасць уплачвання, удзел у дзейнасці СКО школьных арганізацый, а таксама якасць і колькасць выкананай на працягу года грамадскай працы вучнямі, даход за якую ўплачвалі на супольную кніжачку ПКО.

Першае месца прызнана было Падставовай школе № 27 у Беластоку, дзе школьнай касай апякуецца настаўніца Марыя Івановіч. Гэтая школа будзе прадстаўляць наша ваяводства ў агульнапольскім конкурсе.

Апрача таго, у групе школ больш 300 вучняў ганаровыя дыпломы атрымалі школы № 8, 25, 31, 18, 29, 19, 22, 32, 16, і 11 у Беластоку, школа ў Чаромсе і № 2 у Бельску.

Сярод меншых школ найлепшыя вынікі паказалі школы ў Барысаўцы, Дашах, Грабаўцы, Крывой, Плёсках, Вульцы Пяткоўскай, Старакорніне і Пашкоўшчыне.

Школы, у якіх СКО занялі першыя месцы ў гэтым конкурсе, атрымалі ва ўзнагароду спартыўна-турысцкія прылады на агульную суму 50 тысяч злотых, а найбольш актыўныя вучні — рэчавыя ўзнагароды. Узнагароды ў форме ашчадносных бонаў атрымалі і апекуны школьных кас.

Супольную ўзнагароду атрымала таксама школа № 1 у Бельску за найлепшыя вынікі ў сістэматычным ашчаджанні на гэтак званы „адпачынак на канікулах".

Віншуем з узнагародамі, жадаем добрага адпачынку на канікулах і далейшага ўмелага і карыснага ашчаджання ў новым навучальным годзе. **(яч)**

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

* * *

Муж вяртаецца з працы дадому і адразу кажа:

— Сёння ў нас халодны абед.

— А як ты здагадаўся? — дзівіцца жонка.

— Бо нічым варaным не пахне.

* * *

Група вучняў пайшла ў вандроўны паход па краіне. Доўга іх не было дома. Аднойчы вечарам, калі леглі спаць, адзін з хлопцаў сказаў:

— Міхасю вельмі ж хочацца дадому...

— Як нам усім...

— Але Міхасю асабліва.

— Чаму? — пытаюцца сябры.

— Бо яго мама працуе ў краме з аранжадай.

(Працяг са стар. 9)

Для самых маленькіх

Ён дастаў
фа-
нен-
да-
скоп
І крыху наморшчыў лоб:

— Гэта без сумнення
лёгкіх запаленне.
Сродак ёсць у нас адзін —
увядзем
пе-
ні-
цы-
лін!

Шпрыц дастаў,
затым іголку.
— Не тапчыцеся без толку!

Бабка з Аняй
тут ураз
распалілі
хутка газ.

Над каструлькай —
кольцы пары
Шпрыц вывarваецца ў вары,
каб ніводная
ба-
цы-
ла
шкоды больш не нарабіла.

Толькі віснуў парсючок,
як кальнулі
у бачок.

Кажа доктар дзеду:
— Заўтра зноў прыеду!

Два уколы,
тры уколы —
парсючок ужо не кволы!
Акрыяў крыху нібыта.
Носам тыцнуўся ў карыта.
Гляньце!
Есць!
Ажно дрыжыць!
Будзе жыць!
Будзе жыць!

Скача ўнучка Аня,
як у хлеў загляне.
Ходзіць бабка па двары!
— Не памрэ!
Не памрэ!

Дзед глядзіць
зусім вясёлы:
— Дзякуй доктару
за ўколы!

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

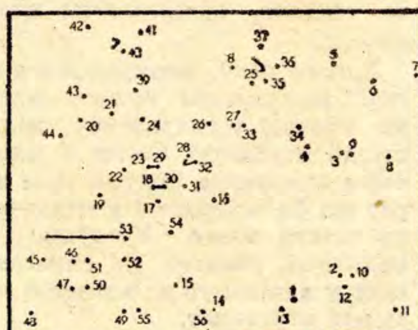

Звяжы кропачкі ад 1 да 56 і тады пазнаеш, што тут намалявана.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-959 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Piątek 18 VII — Teleferie: „Pan Tik-Tak". 9.30 „Urwisy z Doliny Młynów". 10.00 DT. 10.10 Kronika Igrzysk Dobrej Woli. 10.20 Film dla II zmiany: „Kąt widzenia" — film fab. CSRS. 11.40—13.15 Domator. 11.40 „Kraina spełnionych niemożliwości" (3) — „Architekt nieobliczalny". 12.00 Savoir vivre, czyli jak się zachować. 12.20 Znaki zapytania. 16.50 Program dnia. 16.55 Mieszkać. 17.15 Magazyn „17.15". 17.30 Program relaksowy. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Kąt widzenia" — film fab. CSRS. 21.50 Żniwa 86. 22.00 DT. 22.25 Hiszpańska rocznica. 22.55 Studio Sport — Igrzyska Dobrej Woli. 0.50 DT.

Sobota 19 VII — 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 „Domek na prerii" — „Powrót do domu" — serial film. prod. USA. 9.45 Na skrzyżowaniu rzek — pr. rolny. 10.05 Spotkanie w Cottbus. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.00 W świecie ciszy. 12.30 TV Koncert Życzeń. 13.00 „Opowieści biblijne" (19) — „Apokalipsa" — film dok. 13.15 Za kierownicą. 13.45 Magic international. 14.30 Teatralne pasje — pr. wojsk. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: E. Rad[illegible] — „Godzina miłości". 16.50 TV Informator Wydawniczy. 17.10 „Królowie mórz" — TV film dok. 17.15 Los. Dużego Lotka. 17.25 Jezioro Łukajno — film. 18.30 TV Klub Młodych. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Niech cię odleci mara" — film polski. 21.45 Czas — pr. publ. 22.35 Siedem dni na świecie. 22.45 DT. 22.55 Studio Sport — Igrzyska Dobrej Woli. 0.50 Kino nocne: „Mściciele" (2) — film jap.

Niedziela 20 VII — 7.00 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.10 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Konserwacja kukurydzy. 7.30 TTR — s. IV Zajęcia wakacyjne — Odzież robocza dla wsi. 7.50 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Trzeci książę" — film CSRS. 10.30 DT. 10.35 „S.O.S z gór, lasów i łąk" — film [illegible] CSRS. 11.25 „Dziwne małżeństwo" (2) — węg. serial film. 12.40 Siedem anten. 13.25 Tamten lipiec — pr. dok. 13.50 Pr. rozrywkowy. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Studio 1 (cz. 1). 16.00 Studio Sport — Igrzyska Dobrej Woli. 17.30 Studio 1 (cz. 2). 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Powrót do Edenu" (10) — austral. serial obycz. 20.50 Pegaz. 21.35 DT. 21.45 Studio Sport — Igrzyska Dobrej Woli.

Poniedziałek 21 VII — 17.10 Program dnia. 17.25 Teleexpress. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (cz. 1). 20.15 Letni Przegląd Komedii Teatru TV: Franciszek Zabłocki — „Król w kraju rozkoszy". 21.10 Żniwa 86. 21.20 DT. 21.40 Rozmowa na telefon (cz. 2). 21.55 „Dogonić epokę" — TV film dok. 22.40 „Żart nie żart" — pr. rozr. 23.10 DT.

Wtorek 22 VII — 8.45 Program dnia. 8.50 „Pierścień księżniczki Anny" — film dla dzieci. 10.30 DT. 10.35 VII Festiwal Piosenki i Tańca w Koninie. 11.35 Między Bugiem a Odrą — film dok. 11.55 Uroczysta Odprawa Warty. 12.55 Podróże Chodkowiaków. 13.20 Z czterech stron Polski — pr. rozr. 14.00 „Ginące bagna" — tel. film dok. 14.30 Jedna jest Ziemia. 15.00 DT. 15.05 Utwory Fryderyka Chopina gra Regina Smendzianka. 15.25 Film. 16.50 Studio Sport — 43 Międzynarodowy Wyścig Dookoła Polski. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jesienią o szczęściu" — pol. film fab. 21.00 Festiwal Polskiej Piosenki — Opole 86 (cz. 1). 22.15 Studio Sport. 22.35 Festiwal Polskiej Piosenki — Opole 86. 23.50 DT.

Środa 23 VII — 8.55 Domator. 9.00 Dla młodych widzów — Krąg. 9.30 Kino Teleferii — „Dżokej Monika". 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Pensja pani Latter" — pol. film fab. 11.55 Wędkarstwo dla początkujących. 12.05 Zielono nam. 12.15 Gotujemy na urlopie. 12.35 Encyklopedia tatrzańska. 12.50 Największy pająk świata — film przyr. 17.10 Program dnia. 17.15 Tele-express. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Pensja pani Latter" — pol. film fab. 21.55 Żniwa 86. 22.05 DT. 22.30 Zawsze po 21-ej. 23.10 DT.

Czwartek 24 VII — 8.55 Domator. 9.00. Kino Teleferii — „Don Kiszot z Manczy". 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Brumteles" — film CSRS. 11.35 Szkoła dla rodziców. 11.55 Dziękuje nie palę. 12.05 Wakacyjna apteczka. 12.15 Bliżej siebie. 12.25 W kręgu domowego ogniska. 12.50 Historia najbliższa — PKWN. 16.50 Program dnia. 16.55 Poligon. 17.15 Tele-express. 17.30 Studio Lato. 19.00 Zajęcza nocka. 19.30 Dziennik. 20.00 Pr. publ. 20.15 Festiwal Polskiej Piosenki — Opole 86 — Debiuty. 21.45 DT. 22.05 Klub międzynarodowy. 22.45 DT.

Bielsk Podl. Ucieczka z Alcatraz — USA 21—23. Anna i wampir — pol. 24—25. Butch Cassidy i Sundance Kidd — USA 26—27.

Czeremcha. Ucieczka z Alcatraz — USA 23. Trochę ja, trochę ty — węg. 26—27.

Czyże Inna — pol. 23—27.

Hajnówka Czas apokalipsy — USA 21—23. Imperium kontratakuje — U 24—27.

Michałowo Pod wulkanem — USA 22—25. Ognisty anioł — pol. 26—27.

Mielnik. Amok — marok. 23—24 Medium — pol. 26—27.

Milejczyce. Konopielka — pol. Horoskop szczęścia — czes. 23—27.

Nurzec Szpinak czyni cuda — czes. 23. Kochany, najdroższy, jedyny — radz. 24—25.

Orla Trochę nadziei — NRD, Piątek nie świątek — czes. 23—27.

Rajsk. Pasła konie na betonie — czes. Fortepian w powietrzu — węg. 23—27.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	20	7	Чэслава, Геранiма	Фамы, Евангела	4.38-20.45	20.53-2.23
панядзелак	21	8	Андрэя, Даніеля	Пракопа, Феафіла	4.40-20.44	21.31-3.43
аўторак	22	9	Свята Адраджэння	Польшчы	4.41-20.43	21.56-5.14
серада	23	10	Апалінара, Богны	Антонія, Апалонія	4.42-20.42	22.13-6.46
чацвер	24	11	Кінгі, Крысціны	Ольгі, Яўфіміі	4.44-20.40	22.26-8.14
пятніца	25	12	Якуба, Кшыштафа	Міхаіла, Арсенія	4.45-20.39	22.37-9.37
субота	26	13	Анны, Гражыны	Гаўрыіла, Сяпапа	4.47-20.37	22.48-10.58

ГАДАВІНЫ

130 гадоў таму назад

26.7.1856 г. нар. англійскі драматург Бернард Шоў (пам. 2.11. 1950 г.), аўтар п'ес: „Прафесія місіс Уорэн" (1892), „Вучань д'ябла" (1901), „Цэзар і Клеапатра" (1899), „Пігмальён" (1913), „Святая Іанна" (1923), „Выдуманыя байкі" (1950) і інш. Нобелеўская прэмія за 1925 г.

75 гадоў таму назад

22.7.1911 г. нар. беларускі мастак Леанід Замах, выдатны плакаціст і ілюстратар кніг З. Бядулі, К. Чорнага, І. Шамякіна і іншых беларускіх пісьменнікаў.

24.7.1911 г. нар. беларускі паэт Анатоль Астрэйка (пам. 23.8.1978 г.), друкавацца пачаў у 1928 г., першы зборнік „Слава жыццю" (1940), аўтар слоў славутай песні „Ой, Нёман, бацька мой Нёман" і многіх іншых песень, шмат пісаў для дзяцей.

70 гадоў таму назад

22.7.1916 г. нар. беларускі пісьменнік Уладзімір Юрэвіч, публіцыст, друкавацца пачаў у 1942 г., першы зборнік артыкулаў „Слова і вобраз" (1961), многа пiша для дзяцей (першы зборнік „Тараскавы турботы" 1966).

60 гадоў таму назад

24.7.1926 г. нар. беларускі мастак Кастусь Пятроў, яго працы: „Новы квартал Гродна" (1961). „Будні над Нёманам" (1962), серыя графікі „Гродзенскі азотнатукавы завод" (1963) і інш.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Хвалюючыя наша асяроддзе справы на супольным пасяджэнні Прэзідыумаў БГКТ і Ваяводскай рады ПРОН ● Што будзе ў Белавежы? ● Памяць пра Граматy ● Весткі з БССР ● Свята ў Вярхлесе ● Заслужаная настаўніца Анна Снарская ● Зорка ● Ваенныя пакуты Грышы Шыманюка ● Норкі — які гэта звярок? ● На „Шляху гадоў" чарговае нашэсце на Вялікае княства Літоўскае ● Два пакаленні добрых гаспадароў ● Ці будуць лепей хадзіць ПКСы? ● Расклад аўтобусаў ПКС з Гайнаўкі ● Слухаем і спяваем „Радзіма мая дарагая" ● Сэрцайка ● У беларускай кухні — рыбныя зразы ● У сонніку — калі сняцца госці

(Працяг са стар. 8)

ЯК П'ЯНЫ З ВЯРБОЙ БІЎСЯ

Пацвеpазелы ад доўгага і глыбокага сну, ён аднак успомніў сваю мрою і сам сабою не мог надзівавацца, куды чарка можа завесці чалавека і якога дурня можа яна ўчыніць з яго. І грошай пазбавіць, і розуму, і памяці, і ходзіш ад яе, быццам блёкату напіўшыся, і на сцены палезеш, і белых мышэй пачнеш лавіць або баяцца іх. „Трэба ж гэтак піць мне было?" — мучыўся ён, хоць, пэўна, і ведаў, што зноў калісьці нальe сабе горла.

Сябар раіў: найлепей піць разам з вельмі брыдкаю, як ноч, бабаю. А чаму? А таму, што калі яна табе пачне здавацца харошанькай, тады гэта будзе табе знак, што пара перастаць і час пайсці дахаты.

Аўрора

У БГКТ

Аддзел Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Чыжах на Гайнаўшчыне арганізуе ў нядзелю 20 ліпеня г.г. вялікі беларускі фэстын у гонар XXX гадавіны БГКТ і „Нівы". Будзе даклад пра нашу арганізацыю, а ў мастацкай частцы абяцаюць выступіць калектыў з Тыневічаў і іншыя самадзейнікі, прадбачваецца атракцыёны і танцы.

Запрашаем!

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

502. Мар'я Насута (Міхалова) — 500 зл.
503. Добраахвотныя ахвяраванні працаўнікоў ГС „Сялянская самапомач" у Міхалове — 1900 зл.
504. д-р Уладзімір Юзвюк (Беласток) — 1200 зл.
505. праф. Ежы Тамашэўскі (Варшава) — 2557 зл.
506. Добраахвотныя ахвяраванні ўдзельнікаў Свята беларускай культуры ў Беластоку 15 чэрвеня г.г. — 3484,20 зл.

Дзякуем.

Паведамляем гаксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
у клубе БГКТ у Бельску вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчычах
у Саколцы вуліца Варынскага 1.
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

- dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
  - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
  - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
- dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
  - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
  - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, i półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 1126/86 r. Nakład 3.400 egz. R-3.

СЛУХАЙЦЕ І СПЯВАЙЦЕ

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё ў суботу 19 ліпеня а 18-й гадзіне.

РУЧНІКІ

Словы В. Вярбы — Музыка М. Пятрэнкі

У суботу Янка ехаў ля ракі,
Пад вярбой Алёнка мыла ручнікі.
— Пакажы, Алёнка, броды земляку,
Дзе тут пераехаць на кані раку?

— Адчапіся, хлопец, едзь абы-куды
Не муці мне толькі чыстае вады.
У маркоце Янка галавой панік,
Упусціла дзеўка беленькі ручнік.

— Янка, мой сакол, памажы хутчэй,
Ой, плыве, знікае ручнічок з вачэй.
— Любая Алёна, я вады баюсь.
Пацалуй спачатку, што як утаплюсь?

Супыніўся гнеды пад вярбой густой,
Цалаваў Алёну Янка над вадой.
Стала ціха, ціха на ўсёй зямлі,
Па рацэ далёка ручнікі плылі...

НІЎКА

„Зноў пра мяне газеты хлусяць".

ВЫКЛЮЧЭННЕ

— Адзінае, што супярэчыць законам росту чалавечага арганізма, — гэта жывот, — даводзіў студэнт-медык на экзамене. — Той працягвае расці і пасля 25 гадоў.

ЗДАГАДКА

— Дзіўна. Учора суседзі ні разу не лаяліся.

— Можа яны пасварыліся?

СМАЧНАЯ РАБОТА

— Тата, кім ты працуеш? — спытаў у бацькі трохгадовы Вова.

— Зваршчыкам.

— А што ты варыш?

— Жалеза.

— І яно смачнае?

ЗДЗІЎЛЕННЕ

— Невыносна адзінота, — паскардзілася мурашка.

— Хіба ты ў мурашніку адна? — дзівілася суседка.

ДАСВЕДЧАНЫ

Семнаццацігадовы хлопец просіць у бацькі грошай на кішэнныя выдаткі.

— А ці ведаеш ты, сынок, — павучальна гаворыць бацька, — што ёсць рэчы важнейшыя за грошы?

— Ведаю, — адказвае хлопец, — але калі вядзеш іх у дыскатэку, грошы таксама не перашкодзяць.

ТЭАТРАЛЫ

— З маім мужам немагчыма хадзіць у тэатр! У першым жа акце трагедыі ён пачынае плакаць.

— А мой муж пачынае плакаць, яшчэ калі я іду купляць білеты.

ПРЫКМЕТА

— Скажыце, цягнік спазняецца?

— Так, на паўгадзіны.

— Так я і ведаў! Дык там мая жонка, а яна ніколі не можа прыехаць у пару.

Дапамагаючы блізкім, зайшоў вельмі далёка.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Позна вечарам з казіно выходзіць дама. Адразу каля яе аказваецца малады чалавек і гаворыць:

— Мадам, дайце мне грошай.

— Як вам не сорамна! — абураецца дама. — Такі малады і ўжо жабруеце!

— Выбачайце, мадам, — пакрыўдзіўся чалавек, — я не жабрак, я — грабежнік.

*

Бос — супрацоўніку:

— Дзюпон, вы верай і праўдай служылі мне дзесяць год. Я вырашыў аддзякаваць вам. Цяпер я буду называць вас „мсье Дзюпон".

*

Сябры спыніліся ў маленькай гасцініцы. Раніцай адзін пытае другога:

— Ну, як табе спалася?

— Вельмі дрэнна. У мяне ў ложку аказалася здохлая блыха.

— Дык яна ж не магла цябе панепакоіць.

— Яна дык не магла, але на яе пахаванне і памінкі сабралася з паўсотні пляменнікаў.

МІНІВЕРШЫ

АБ СПРЭЧКАХ

Гавораць мудрае ў народзе,
Што спрэчка ісціну народзіць,
І ўсё ж глядзі —
У спрэчках дурня абыдзі.

Міхась Скрыпка

З „Весніка Задрыпоніі"

ВУЛІЧНЫ ШУМ ПЕРАМОЖАНЫ!

Жыхары дамоў, што выходзяць вокнамі на самую ажыўленую ў горадзе Н. Ціхую плошчу, цяпер не чуюць грукату аўтобусаў і самазвалаў. Усе гэтыя гукі з раніцы да ночы заглушае магнітафон аматара музыкі К. Дусікевіча.

ПРАВІЛА МАЙСТРА ДУБОВІЧА

Не крыўдуй на жарт. Лепш вазьмі жартаўніка на заметку.

— Дазвольце зрабіць вам прапанову.

Курёзы

НЕ ВЫТРЫМАЛІ

Сапраўдную сенсацыю выклікалі ў англійскай палаце лордаў два яе члены — барон Пендар і барон Глануск. Яны разявілі раты і пачалі выпускаць гукі. Прычым даволі членараздзельныя і часам нават асэнсаваныя. А дык да гэтага барон Пендар праседзеў моўчкі 17 год, а Глануск захоўваў „абяцанне маўчання" ўдвая больш — 34 гады.

Наведваючы палату лордаў па восем разоў у месяц і атрымліваючы ад 12 да 25 фунтаў стэрлінгаў за кожны візіт, бароны маглі служыць жывой ілюстрацыяй формулы „маўчанне — золата".

Які шок абудзіў дар мовы паважаных старыканаў? Вельмі моцны: абмяркоўвалася пытанне, якое кранала іх кішэню. Гаворка была аб даходах англійскіх кампаній кабельнага тэлебачання, а менавіта ў гэтых фірмах вышэйспамянутыя лорды трымаюць салідныя пакеты акцый. Тут ужо, згадзіцеся, не да гульні ў маўчанку...

ЯГО ЗАСЛУГА

„Усе аўтамабілі, на якіх ён не працаваў, вызначаюцца добрым тэхнічным станам".

(З допісаў у рэдакцыю)

Першая прыкмета дрэнных адносін — імкненне іх высветліць.